

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

YABANCI UYRUKLU ÇOCUKLARIN UYUM PROBLEMLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ (ESKİŞEHİR İL ÖRNEĞİ)

TEZİ YAZAN
Durmuş Burak SAVRAN

1.Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bekir Aydın LEVENT

2.Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gülhan TEMEL (Mersin Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Murat KOÇ

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Şükrü UĞUZ

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Gülşah SEYDAOĞLU (Çukurova Üniversitesi)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / EKİM 2020

ONAY

T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

2017100161 numaralı öğrencimiz olan **Durmuş Burak SAVRAN** tarafından hazırlanan **“Yabancı Uyruklu Çocukların Uyum Problemlerinin Değerlendirilmesi Eskişehir İl Örneği”** başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **oy birliği** ile **Psikoloji** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.

Üniv. İçi – Jüri asıl Üyesi- 1.Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bekir Aydın LEVENT

Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.

Üniv. Dışı asıl Üye – 2.Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Doç. Dr. Gülhan TEMEL
(Mersin Üniversitesi)

Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.

Üniv. İçi – Jüri asıl Üyesi: Prof. Dr. Şükrü UĞUZ

Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.

Üniv. Dışı – Jüri asıl Üyesi: Prof. Dr. Gülşah SEYDAOĞLU
(Çukurova Üniversitesi)

Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.

Üniv. İçi - Jüri asıl Üyesi: Doç. Dr. Murat KOÇ

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.

19/ 10/ 2020

Doç. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

“İnsanın kendini fethetmesi zaferlerin en büyüğüdür.”

PLATON

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

19/10/2020

Durmuş Burak SAVRAN

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın başlangıcından itibaren kıymetli vaktini ayırıp, çalışmamın her aşamasında değerli görüşleri ile yardım ve desteğini sunan danışman hocam Doç. Dr.

Gülhan TEMEL' e teşekkür ederim.

Tez çalışmam boyunca değerli görüşleri ile katkı sunan, bilgi ve birikimlerini benden esirgemeyen, iletişim kurmaktan hiçbir zaman çekinmediğim değerli hocam

Doç. Dr. Özer ÇETİN' e teşekkür ederim.

Çalışmamın uygulama bölümü veri toplama aşamasında gitmiş olduğum ilkokul ve ortaokullardaki PIKTES öğretmenlerine teşekkür ederim. Aynı zamanda, yoğun çalışma temposuna rağmen benden desteklerini esirgemeyen kardeşim Alper SAVRAN' a teşekkür ederim. Hayatımın her alanında olduğu gibi eğitim öğretim hayatımda da desteğini bir an olsun bile esirgemeyen maddi manevi her zaman yanımda olan ve daima en iyisini yapacağıma inanan en büyük destekçilerimden değerli annem Meryem SAVRAN ve babam Mehmet SAVRAN' a teşekkür ederim.

Son olarak hayatıma girdiğinden beri aldığım kararlara saygı duyan, kendimi geliştirmem için bana destek olan, çalışmam süresince sıkıntılı olduğum zamanlarda hoşgörüsü, anlayışı ve en önemlisi sevgisiyle uzakta olsa bile her daim yanımda olduğunu hissettiren sevgili eşime teşekkür ederim.

ÖZET

YABANCI UYRUKLU ÇOCUKLARIN UYUM PROBLEMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ (ESKİŞEHİR İL ÖRNEĞİ)

Durmuş Burak SAVRAN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

1.Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bekir Aydın LEVENT

2.Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gülhan TEMEL

Ekim 2020, 83 sayfa

Türkiye’de eğitim görmekte olan yabancı çocukların sayısı artan göçler nedeniyle her geçen gün artmaktadır. Okullarımızda eğitim almakta olan yabancı çocuklar karşılaştıkları dil, kültür ve diğer uyum problemleri sebebiyle çeşitli sorunlar yaşamaktadır. Yabancı çocukların gerek psikolojik gerekse sosyal uyumları Türkiye’nin geleceği bakımından önem arz etmektedir. Bu çalışmanın amacı Türk eğitim sisteminde, eğitim öğretime katılan yabancı uyruklu çocukların uyum problemlerinin incelenmesi, çözüm önerilerinin sunulmasıdır.

Bu araştırmadaki veriler Eskişehir ilinin merkez ilçesi olan Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinde MEB’e bağlı ilkokul ve ortaokullarda eğitim almakta olan 267 yabancı uyruklu çocuğa uygulanan anket ve ölçeklerden toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında katılımcılara, araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu (Ek 1), yabancı çocukların uyum sorunlarını belirlemek amacıyla Sarı, Seçilmiş ve Kılıçlar tarafından geliştirilen Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği (Ek 2), olmak üzere toplam 5 bölüm ve 45 sorudan oluşan ölçek formu kullanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler, IBM SPSS 22 programı ile analiz edilmiştir. Veri analizleri ölçeklerden elde edilen toplam puanlar üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Yapılan analizler doğrultusunda yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum problemlerinin cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, anne babalarının çalışma durumlarına ve Türkiye’de bulunma sürelerine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna rağmen yabancı uyruklu çocukların yaşlarına, geldikleri ülkelere ve kardeş sayılarına göre yaşadıkları uyum problemlerinin farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Yabancı uyruklu çocukların yaşları büyük olanların yaşadıkları uyum problemlerinin azaldığı,

kardeş sayısı fazla olanların yaşadıkları uyum problemlerinin arttığı ve Afganistan'dan gelen yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum problemlerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yabancı uyruklu çocuklar, uyum problemleri, psikolojik uyum, göç

ABSTRACT**EVALUATION OF ADAPTATION PROBLEMS OF FOREIGN NATIONAL
CHILDREN (ESKİŞEHİR CITY EXAMPLE)****Durmuş Burak SAVRAN****Master Thesis, Department of Psychology****1.Supervisor: Prof. Dr. Bekir Aydın LEVENT****2.Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Gülhan TEMEL****October 2020, 83 pages**

Due to increased immigration, the number of foreign children who are studying in Turkey is increasing every day. Foreign children studying at our schools experience various problems due to the language, culture and other adaptation problems they encounter. Both psychological and social adaptations of foreign children are important for the future of Turkey. The aim of this study is to examine the adaptation problems of foreign children participating in education in the Turkish education system and to present solutions.

The data in this study were collected from questionnaires and scales applied to 267 foreign children studying in primary and secondary schools affiliated to MEB in Odunpazarı and Tepebaşı districts, the central district of Eskişehir. In the collection of research data, the participants were given the Personal Information Form (Appendix 1) developed by the researcher, the Yellow, the Foreign Student Adaptation Problems Scale (Appendix 2) developed by the foreign children to determine the adaptation problems of foreign children, a scale form consisting of 5 parts and 45 questions used. The data obtained from the participants were analyzed with IBM SPSS 22 program. Data analysis was carried out on the total scores obtained from the scales.

The analysis of foreign nationals in line with the gender of their children's adjustment problems do not vary according to where they live, their grade level, parents' work status, the duration of presence in Turkey. Despite this, it was concluded that the adaptation problems experienced by foreign children differ according to their ages, countries of origin and the number of siblings. So much so that as the age of foreign children increases, it has been determined that the adaptation problems they

experience decrease, the adaptation problems they experience increase as the number of siblings increases, and the adaptation problems of foreign children coming from Afghanistan are more.

Keywords: Foreign children, adaptation problems, psychological harmony, migration

ÖNSÖZ

Ülkemize gelen ve gelmekte olan yabancı çocukları ve karşılaştıkları uyum problemlerini anlamak, değerlendirmek ve çözümler üretmek ilerleyen süreçlerde hepimize katkı sağlayacaktır. Kiminin savaştan kaçtığı, kiminin güzel bir gelecek kurmak için geldikleri Türkiye’de yabancı çocukların sadece fiziksel olarak ihtiyaçlarının giderilmesi kısa vadeli çözümler üretmektedir.

Göç öncesinde, göç sırasında ve göç sonrasında hırpalanan yabancı çocukların ruh sağlığı sadece onların sorunu olmamalıdır. Gelişen, küreselleşen eğitim anlayışı ve insani değerler yabancı çocukları dışlayarak, onların duygu durumlarını görmezden gelerek tutarsız ve faydasız bir hal alacaktır.

Bu çalışmamızda farklı kültürlerden gelerek Eskişehir ilinde ilkokul ve ortaokulda öğrenim görmekte olan yabancı çocukların uyum problemleri psikolojik anlamda ele alınmıştır. Bu çalışmanın, yüksek uyum düzeyine sahip, akademik ve sosyal kaygıları daha düşük öğrenciler yetişebilmesine katkıda bulunması dileğiyle.

19.10.2020

Durmuş Burak SAVRAN

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
ÖNSÖZ	x
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR	xiv
TABLolar LİSTESİ	xv
GRAFİKLER LİSTESİ	xvi
EKLER LİSTESİ	xvii

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı	1
1.2. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırmanın Problemi	2
1.4. Araştırmanın Önemi	2
1.5. Araştırmanın Hipotezleri	3
1.6. Araştırmanın Sayıltıları	3
1.7. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	3
1.8. Tanımlar	4

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Göç	5
2.1.1. Göç Nedenleri ve Türleri	5
2.1.2. Türkiye ve Göç	7

2.2. Türkiye’deki Yabancıların Hukuki Durumu	15
2.3. Uyum Problemleri	16
2.3.1. Psikolojik Açıdan Uyum	17
2.3.2. Ekonomik Açıdan Uyum	19
2.3.3. Sosyal Uyum	19

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı	21
3.2. Araştırmanın Modeli	21
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	21
3.3.1. Araştırma Grubu	22
3.4. Araştırmanın Yapılışı	22
3.5. Veri Toplama Araçları	22
3.5.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Güvenirliği	23
3.5.2. Kişisel Bilgi Formu	23
3.5.3. Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği	24
3.6. Verilerin Analizi	24

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Frekans Dağılımı ve Yüzdelere..	25
4.2. Demografik Özelliklerden Kaynaklanan Farklılıklarının Analizi	26
4.3. Değişkenler Arası Korelasyon Analizleri	38
4.4. Hipotezlerin Sınanması	42

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Demografik Özellikler ile İlgili Bulguların Tartışılması	43
---	----

5.2. Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ile Öğrencilerin Türkiye’de Bulunma Süresi ve Kardeş Sayısı Arasındaki İlişkinin Tartışılması	48
--	----

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç.....	51
6.2. Öneriler	53

7. KAYNAKÇA

54

8. EKLER

58

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı
BM	: Birleşmiş Milletler
BMMYK	: Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği
GİGM	: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ORSAM	: Ortadoğı Strateji Merkezi
PIKTES	: Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
UNİCEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
YUKK	: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği Güvenirlik Analizi	23
Tablo 2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Frekans Dağılımı ve Yüzdelere	25
Tablo 3. Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farkları	27
Tablo 4. Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre Farkları	29
Tablo 5. Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farkları	32
Tablo 6. Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Alt Boyutlarının Hangi Ülkelerden Geldikleri Değişkenine Göre Farkları	34
Tablo 7. Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Alt Boyutlarının Anne-Baba Çalışma Durumu Değişkenine Göre Farkları	36
Tablo 8. Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Alt Boyutları İle Türkiye’de Bulunma Süresi ve Kardeş Sayısı Değişkenleri Arasındaki İlişki	39
Tablo 9. Çalışma Kapsamındaki Hipotezlerin Sonuçları	42

GRAFİKLER LİSTESİ

- Grafik 1.** Yıllara göre yakalanan düzensiz göçmenlerin uyruk dağılımı 9
- Grafik 2.** 2019 yılında ikamet izniyle ülkemizde bulunan yabancılar (ilk 10 ülke) 10
- Grafik 3.** Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler..... 11
- Grafik 4.** Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ilk 10 ile göre dağılımı..... 12
- Grafik 5.** Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin yaş ve cinsiyet dağılımı..... 14

EKLER LİSTESİ

8.1. Tez Etik Kurulu Onay Formu	58
8.2. Bilgilendirilmiş Onam Formu ve Kişisel Bilgi Formu	60
8.3. Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği.....	61
8.4. Veli Onam Formu	62
8.5. Çağ Üniversitesi Tez Anket İzin İstek Yazısı.....	63
8.6. Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Araştırma Anket İzin Yazısı	64

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı

Alanyazın incelendiğinde göç, yabancıların durumu, yabancı çocukların uyum sorunları, psikolojik uyum konuları hakkında çalışmaların olduğu bilinmektedir. Cengiz (2018), Aytekin (2019), Öztürk (2019), Akdeniz (2018), Güzel (2019) bu çalışmalardan bazılarıdır. Ancak alanyazında bir il örneği alınarak çeşitli ülkelere gelen yabancı çocukların uyum problemlerine yönelik araştırmaların kısıtlı olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye'ye göç eden yabancı uyruklu aileler, çocuklarının eğitimi ya yarım bırakmış ya da hiç eğitime dahil etmemiş durumdadır. Yabancı uyruklu çocukların gerek uyum problemleri gerekse psikolojik uyumları eğitim sistemi içinde entegrasyon sağlanarak çözülmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda kayıp nesillerin oluşmaması amacıyla MEB yabancı uyruklu çocuklar için AB ile çeşitli iş birliklerine gitmiştir. Bu iş birliklerinden en önemlisi olan PIKTES, önce Geçici Eğitim Merkezleri formatında daha sonra uyum sınıfları açılması ile yabancı uyruklu çocukların entegrasyonunu hedeflemiştir.

Yabancı uyruklu çocukların uyum problemlerini değerlendirirken cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, hangi ülkeden ülkemize geldiği, anne baba çalışma durumları, kardeş sayıları ve kaç yıldır ülkemizde ikamet ettiklerini gösteren değişkenler önemli konu başlıkları olmuştur.

Bu bilgiler ışığında Eskişehir il örneği alınarak, Türk eğitim sistemi içerisinde yabancı uyruklu çocukların yaşadığı uyum problemlerinin değerlendirilmesi ve gerekli önerilere yer verilmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Ülkemize yönelen göçlerin son 10 yıl içinde artış göstermesi, yanı başımızdaki Suriye krizinin çözümsüz kalması ve gelen yabancı uyrukluların önemli bir sayısının çocuklardan oluşması önemli konu başlıklarıdır. Türk eğitim sisteminde, eğitim öğretime katılan yabancı çocukların uyum sorunlarının incelenmesi, çözüm önerilerinin sunulması bu araştırmanın amacıdır.

1.3. Araştırmanın Problemi

Türkiye’de eğitim görmekte olan yabancı çocukların uyum sorunlarının değerlendirilmesi araştırmanın ana problemidir. Yabancı çocuklar özellikle dil problemleri, ekonomik problemler ve psikososyal problemler yaşamaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada yabancı çocukların sosyodemografik özelliklerinin uyum sorunları üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda Türkiye’deki ve Eskişehir ilindeki yabancı çocuklara yönelik istatistiki bilgiler verilmiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada ülkemize gelmiş olan yabancı çocukların uyum problemlerinin incelenmesi ve çeşitli çözüm önerilerinin sunulması amaçlanmıştır. Okullarımızda eğitim almakta olan yabancı çocukların hangi ülkeden geldikleri, yaşları, cinsiyetleri, herhangi bir işte çalışıp çalışmama durumları, anne-baba çalışma durumları önemli değişkenlerdir. Coğrafyamıza bugüne kadar gelen göçlerin ve bundan sonraki olacak göçlerde bu çalışmanın faydalı olacağı öngörülmektedir. Sayıları hızla artan yabancı çocukların eğitim, sosyal ve fiziki yaşantılarının durumunu ortaya koymakta bu araştırmanın başka bir önemine dikkat çekmektedir. Sahada çalışan sosyal hizmet uzmanları, psikolojik danışmanlar, psikologlar ve öğretmenler için bilgi sağlamak, ortaya çıkan sorunlarda çözüm önerilerini sunmak da bu çalışmanın katkı sağlayacağı bazı durumlardır. Özellikle çeşitli kurumların iş birliği içerisinde yabancı çocuklarının oryantasyon sürelerinin kısaltılması ve yabancı çocuklarının ihtiyaçlarını ön plana koyarak gerekli çalışmaların planlanmasında tüm birimlere katkı sağlaması da hedeflenmiştir. Yabancı çocuklara en rahat ulaşabilecek alanın okullar olması ve uyum sürecinin okullardan başlaması var olan bir durumdur. Bunun yanı sıra okulların bu sorumluluğu almasında ve çoğu zaman yalnız bırakılması da ortaya çıkan başka bir problemidir. Bu kapsamda okulları ele aldığımız zaman öncelik olarak okul içindeki idareciler, psikolojik danışmanlar ve öğretmenlerin iş birliğinden başlayarak, Sağlık Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve Türk Kızılayı’nın etkin iş birliği ile yabancı çocukların uyum süreçlerinin iyileştirilmesi ve ortaya çıkan sorunlara çabuk çözümler bulunması hedeflenmiştir.

1.5. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların cinsiyetleri ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları bakımından farklılık vardır.

H2: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların yaşları ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları bakımından farklılık vardır.

H3: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların hangi ülkeden geldikleri ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları bakımından farklılık vardır.

H4: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların sınıf düzeyleri ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları bakımından farklılık vardır.

H5: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların Türkiye’de bulunma süreleri ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları arasında ilişki vardır.

H6: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların kardeş sayıları ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları arasında ilişki vardır.

H7: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların anne-baba çalışma durumu ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları bakımından farklılık vardır.

1.6. Araştırmanın Sayıltıları

- Bu çalışmada öğrencilerin, kişisel bilgi formunu ve araştırma ölçeğini samimi bir şekilde doldurdıkları varsayılmıştır.
- Bu çalışmada öğrencilerin ölçek sorunlarını anladıkları ve Türkçe yeterlilik seviyelerinin yeterli olduğu varsayılmıştır.
- Bu çalışmada örnekleminin araştırma evrenini temsil ettiği varsayılmıştır.
- Bu çalışmada çalışmaya katılan yabancı çocukların yaşları geçici kimlik belgelerindeki doğum tarihlerine göre doğru olduğu varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

- Araştırmanın örneklemini Eskişehir ilindeki okullarda eğitim alan 10-14 yaş arasındaki yabancı çocuklar ile sınırlandırılmıştır.
- Çalışmaya katılan öğrencilerin Türkçe okuma yazma yeterliliklerinin zayıf olması çalışmayı sınırlandırmıştır.

1.8. Tanımlar

Mülteci: Irkı, dini veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm görebilme ihtimaline karşı bir korku taşıyan ve bundan dolayı ülkesinden ayrılan ve bu sebeplerden ötürü geri dönmeyen veya dönmek istemeyen kişidir.

Sığınmacı: Türk Dil Kurumu, mülteci sözcüğünün karşılığını sığınmacı olarak verse de her iki kelime aynı anlama gelmemektedir. Sığınmacı, iltica başvurusunda bulunduğu halde yetkili makamlar tarafından hakkında henüz karar verilmeyerek mülteci statüsü kazanmamış kişileri tanımlamak için kullanılır(<https://www.turkiyehukuk.org/multeci-nedir/>).

Göçmen: Göçmen, yaşadığı ülkesini kendi isteğiyle daha iyi yaşam koşullarına ulaşmak amacıyla terk eden kişidir(Ünal, 2014).

Geçici Koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan korumayı ifade eder(Geçici Koruma Yönetmeliği, 2014).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Göç

Siyasal, toplumsal, ekonomik ya da doğal afetler nedeniyle bireylerin ya da toplulukların bulundukları, oturdukları yerleşim yerini bırakarak başka bir coğrafyaya gitme durumlarına göç denir. Göçün tanımını akademik kaynaklarda aradığımızda önümüze birçok tanımın çıktığını görürüz. Göç, tüm toplumları ve toplulukları etkileyen, pozitif ve negatif yönleri sahip olan bir olgudur. Neredeyse insanlık tarihi ile bütünleşik olarak anılan bu olgu toplumları ve toplulukları etkileyen bir değişkendir. (Özdemir, 2008). Göçün tanımını daha basit ve kapsamlı ele alırsak: En genel anlamda göç “anamlı bir uzaklık ve etki yaratacak kadar bir süre içinde gerçekleşen bütün yer değiştirmeler” olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2014). Göç sadece yer değişimi gibi görünse de nedenleri ve sonuçları bireyler ve toplum üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

2.1.1. Göç Nedenleri ve Türleri

Göçün nedenlerini ele aldığımız zaman coğrafi, toplumsal, psikolojik, sosyolojik, demografik, etnik, savaş, yokluk, doğal afetler gibi birçok faktörü göz önünde bulundurmanız gerekir. Göçün nedenlerini gruplamak gerekirse ilk olarak doğal nedenlere bakabiliriz. Doğal nedenler daha çok tabiatın insanın yaşamına olan etkilerini kapsar. Erozyon, kuraklık, çölleşme, deprem, sel, volkanik hareketler doğal nedenlerin arasındadır. İkinci olarak siyasi nedenlere bakarsak; savaşlar, ihtilaller, mübadeleler ve sınır değişiklikleri insanların siyasal olarak göç etmelerinin nedenlerindendir. Üçüncü olarak göçün nedenlerini sosyal yönden inceleyebiliriz. Eğitim, sağlık, güvenlik, hızlı nüfus artışı sosyal nedenlerin arasındadır. Son olarak göçün ekonomik nedenlerine bakarsak; iş imkânları, doğal kaynakların varlığı, gelir dağılımındaki dengesizlikler, tarım topraklarının bölünmesi göçün ekonomik nedenleri arasında gösterilebilir. Göçün birçok çeşidinin olduğu söylenebilir fakat birkaç faktörde göçün çeşitlerini incelemek mümkündür.

İç göç herhangi bir ülkenin sınırları içinde gerçekleşen göçlerdir. Bu göç hareketi sırasında ülke nüfusunda herhangi bir değişiklik söz konusu değildir. Genellikle iç göçlere bağlı olarak kent nüfusları artarken, kırsal nüfus azalmaktadır. İç göçler genellikle kırsal alandan, kentlere doğrudur. Ticaret merkezleri, maden ocakları,

verimli tarım arazileri, işçi ihtiyacının çok olduğu endüstrinin geliştiği bölgeler ve turizm açısından değerli bölgeler iç göçün yaşandığı yerlerdir. Türkiye’de yaşanan göçün yönü genellikle sosyoekonomik nedenlerle Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinden, sanayileşmiş ve kişi başına gelir düzeyi yüksek batı bölgelerindeki illere doğrudur (Bülbül ve Köse, 2010).

Dış göç bir ülkeden başka bir ülkeye doğru oluşan göçlerdir. Göçün yaşandığı coğrafya da nüfus azalırken, göçü alan coğrafyanın nüfusunda artış gözlemlenir. 1950’li yıllar itibariyle İkinci Dünya Savaşı’ndan çıkan Avrupa işgücü için nüfus problemiyle karşı karşıya kalmıştır. 1960’lı yıllar itibariyle ülkemizden çeşitli Avrupa ülkelerine yapılan göçlerde dış göçe örnektir. Endüstrileşmeyle birlikte gelişen iş imkânları ve endüstrileşmeye paralel gelişen ulaşım ağları, insanları Avrupa’nın içlerine ve Kuzey Amerika’ya doğru yöneltmiştir (Çağlayan, 2006). Dış göçün türlerine bakmak gerekirse ilk olarak mübadele göçlerini incelersek. Ülkeler arası savaşlar sonucunda ortaya çıkan sınır değişiminde ortaya çıkan göç çeşididir. Ülkeler arası yapılan antlaşma sonucunda karşılıklı olarak vatandaşların bir kısmının yer değiştirmesi de diyebiliriz. Örnek olarak Kurtuluş Savaşı’ndan sonra Yunanistan ve Türkiye Cumhuriyeti devletleri arasında Rum ve Türk vatandaşlar yer değiştirmiştir. Mübadelenin başlamasıyla elde edilen kesin mübadil sayısı 1.200.000 Rum, 468.000 Türk olarak tespit edilmiştir. Bu kayıtlı nüfusun yanında bütün araştırmacılar, kendi imkânlarıyla gidenleri de hesap ederek bu oranı 500.000 Türkiile 1.400.000 Rum şeklinde kabul etmiştir(Erdal, 2006).

Bilim ve teknolojinin gelişmesine katkıda bulunabilecek nitelikteki elemanları çalışmak üzere başka ülkelere göç etmesi olayına beyin göçü denir. Az gelişmiş ülkelerde iyi eğitim almış bireylerin daha iyi çalışma olanakları ve maddi imkânlardan dolayı çok gelişmiş ülkelere gitmesi de diyebiliriz. Beyin göçünde dış göçün alt türleri arasındadır. Ayrıca deprem, heyelan, çölleşme, taşkın, sel, çığ, volkanik püskürmeler gibi doğal afetler birçok sosyal, psikolojik ve ekonomik sorun gibi göçlere de neden olmaktadır. Doğal afetlerden zarar gören bireylerin bulundukları yerlerden, koşulları daha iyi olan yerlere göç etmesi dış göçler kapsamında değerlendirilir. Son olarak dış göç türlerinden savaş sebebiyle yaşanan göçlere bakabiliriz. Ülkeler arası ya da iç savaş sonucu yaşadığı ülkeden, coğrafyadan gitmek zorunda kalan halk kitlelerin yaşadığı göçe denir. Bu halk kitleleri Cenevre’de 28 Temmuz 1951 tarihinde imzalanan Mültecilerin Hukuki Durumuna ilişkin sözleşmenin 1967 Protokolü gereği mülteci sıfatıyla BMMYK korumasına sahiptirler.

2.1.2. Türkiye ve Göç

Göçler sonucu, mülteci insan yaşamının yeni yaşamaya başladığı coğrafyaya uyumu sosyal bilimlerin yakından takip ettiği bir konudur. Tarih içerisinde incelediğimiz zaman bilinen ilk ve en büyük göçün kavimler göçü olduğunu bilmekteyiz. Bununla beraber insanoğlu göç ve sonuçlarına tarih sahnesinde pek çok kere karşı karşıya gelmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte sınırları yeniden çizilen ulus devletlerin homojen nüfus oluşturmaya yönelik politikaları zorunlu insan hareketliliğine yol açmıştır. Bu süreçte değişikliğe uğrayan dinamikler milyonları etkilemiş; kitleleri doğduğu ve yaşadığı bölgenin dışına doğru yer değiştirmeye zorlayarak çok sayıda toplumun tarihinde travmatik deneyimler yaratmıştır (Kartal ve Başçı, 2014). Bu bağlamda ülkemizdeki göçleri incelerken cumhuriyet yılları ve İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemi baz alabiliriz. Anadolu, bulunduğu konum itibari ile göçlerden belki de en çok etkilenen coğrafyadır. 1920'li yıllarla beraber yeni kurulan Türkiye'de iç göç ile gelişen sanayi ve teknolojiyle kırsal alanlarda azalan iş imkanlarının kentlerde aranmasıyla başlamıştır diyebiliriz. Türkiye' de iç göç sürecini gösteren basit fakat açıklayıcı en temel göstergelerden birisi de, ülkede 1950'lerle birlikte hızlanan toplumsal ve ekonomik dönüşüm süreci içinde kentsel ve kırsal alanda yaşayan nüfus oranlarındaki görece hızlı değişimdir. 1950'de nüfusun ancak yüzde 19'u kentsel alanlarda yaşarken bu oran 1970'de yüzde 36'ya ve 1990'da yüzde 56'ya yükselmiştir (İçduygu ve Sirkeci, 1999). 1990'lı yıllardan itibaren Türkiye'nin iç göç durumunda da değişiklikler gözlemlenmiştir. Köyden kente doğru olan iç göç, kentten kente doğru ilerlemiştir. Kırsalda yaşayanların 2000 yıllarla beraber şehirlere olan göç hızı yavaşlamış. Kentte yaşayanların, daha büyük il ve ilçelere göç oranı ve hızı artmıştır. İl ve ilçe merkezlerinde ikamet edenlerin oranı 2013 yılında %91,3 iken, bu oran 2018 yılında %92,3'e yükseldi. Belde ve köylerde yaşayanların 2018 oranı ise %7,7 olarak gerçekleşti (TUİK, 2020).

Türkiye ve dış göç iki alt başlıkta incelenebilir. Türkiye'ye gelen göç, Türkiye'den giden göç... Türkiye ilk kurulduğu yıllarda Lozan Antlaşması gereği büyük bir göçün taraflarından olmuştur. Lozan Antlaşması temelinde, Yunanistan'da yaşayan Müslümanların Türkiye'ye gitmesine karşılık, yaklaşık bir milyon Yunan kökenli Ortodoks Türkiye'yi terk etmek zorunda kalmıştır. Bu göç 1923 sonundan 1925 başına kadar sürmüştür. Elimizde göçlerin büyüklüğü ile ilgili kesin rakamlar olmasa da, Cumhuriyet'in bu erken döneminde Yunan kökenliler dışında Ermeniler ve

Museviler gibi diğer bazı gayrimüslimlerin de ülkeden ayrıldıkları bilinmektedir (İçduygu ve Sirkeci, 1999). 1960'lı yıllara kadar Türkiye'den dışarıya yapılan göçler genellikle siyasi ve kültürel nedenlerle yapılmıştır. Türkiye işsizliği azaltma, ülkeye döviz akışı sağlama ve gelişme politikaları gereği 1960'lı yılların başı ile işgücü eksikliği çeken Avrupa ülkelerine vatandaşlarını göndermiştir. Bu işçi göçünde Türkiye ilk olarak 1961 yılında Federal Almanya Cumhuriyeti ile göç anlaşması imzaladı. Almanya ile yapılan anlaşmalar Avusturya, Hollanda, Fransa, Belçika gibi ülkelerle de yapıldı. İçduygu ve Sirkeci(1999)'nin aktardığı gibi 1980'li yıllarda Batı Avrupa'da yaşayan Türk nüfus 1,7 milyona ulaştı. Sonuçlarına bakıldığında zaman sadece Almanya Federal İstatistik Dairesi' nin açıkladığı resmi veriye göre 2011 yılı itibarıyla Almanya'da 2.7 milyon Türk vatandaşı yaşamaktadır(Batı Avrupa'da Türk Nüfusu, 2020). Buna göre bu işçi göçünü Avrupa'daki Türk işçilerin artık üçüncü nesillerin çalışma hayatına başladığı bu dönemde hayati öneme sahip oldukları söylenebilir. Avrupa'da azalan genç nüfusa karşı bu işgücü temininde Türk işçiler adeta Avrupa'nın çarklarını çeviriyor diyebiliriz.

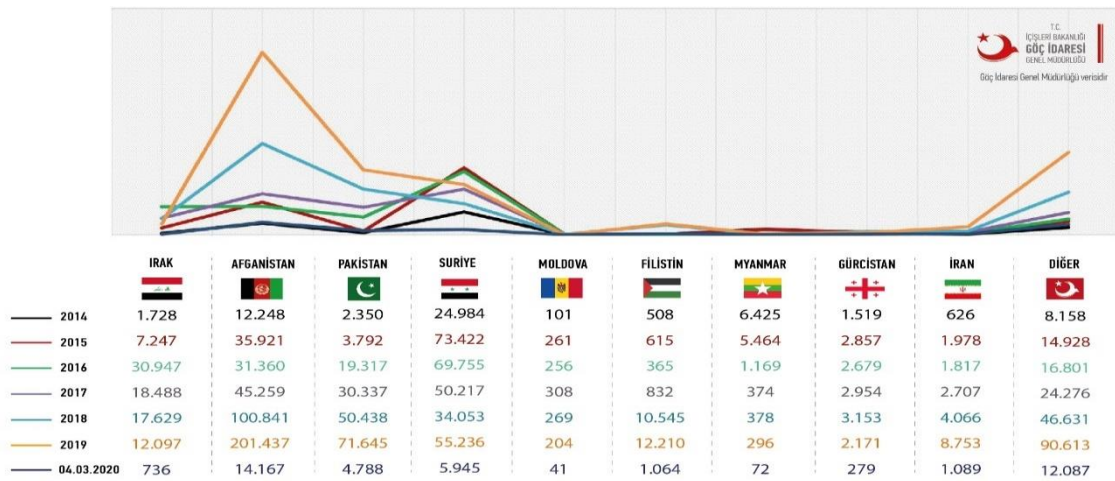
Türkiye bu işçi göçünden sonra ciddi anlamda dışarıya göç veren değil göç alan ülke konumuna gelmiştir. 1980'li yıllarla beraber siyasi sığınma talepleri, işçi göçleri, beyin göçü gibi sebeplerle Türkiye'den göç devam etmiştir. Lakin rakamlar sadece İçduygu ve Sirkeci(1999)'nin aktardığı gibi 1980-1995 yılları arası siyasi sığınma talep ederek 350 bin kişinin Batı Avrupa'ya gitmesiyle ortaya çıkmıştır.

Türkiye'ye göç Osmanlı Devleti dönemlerine kadar uzanmaktadır. 93 harbi, Balkan Savaşları ve 1.Dünya Savaşı sonrası Anadolu'ya yoğun şekilde göç etmiştir. Cumhuriyet tarihini baz aldığımız zaman Anadolu'ya dışardan ilk göçün sebebi kurulan Türkiye Cumhuriyeti sınırları dışında kalan Müslüman ve Türk kökenli insanların anayurtlarına dönme isteğidir. Bu göçlerin ana nedenine baktığımız zaman kültürel anlaşmazlıklar ve çatışmaların olduğunu söyleyebiliriz. Bu göçlerin önemli bir kısmının Balkanlardan geldiği bilinmektedir. 1 milyonu aşkın insan Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya gibi Balkan ülkelerinden gelmiştir. Gerek Yunanistan iç savaşı gerek Sovyet bloğuna katılan Bulgaristan'dan gelen insanlar akın akın Anadolu'ya göç etmiştir. Komünist rejimin bulunduğu Bulgaristan'da özellikle Müslüman ve Türk kökenli insanlara göç baskısı yapılmıştır. Bu göçlerin temel nedenine bakıldığında zaman Bulgarlaştırma politikası büyük insan kitlelerinin göçüne sebep olmuştur. Sovyet bloğunda bulunmayan Türkiye komünist rejimlerin uygulandığı ülkeler için karşı tarafta tanımlanmıştır. Bunun sonucunda Türkiye ile organik bağı bulunan yüz binlerce insan

ana yurtlarına dönmek zorunda kalmıştır. Türkiye Cumhuriyeti hiçbir zaman bu göç dalgalarına dur dememiş ve bu halk kitlelerini kendi topraklarında almıştır. Balkanlar için başka bir örnek vermek gerekirse Sovyet bloğunda olan Yugoslavya Türkiye'nin bu blokta olmamasından ötürü ülkesindeki Türk kökenli vatandaşlara şüpheyile baktı. Bunun sonucunda 185 bin insan Yugoslavya'dan göç etmek zorunda hissetti. Hükümetler arasında yapılan anlaşma ile 185 bin Türk ana yurtlarına dönmüştür. Balkan göçleri 1980'li yıllara kadar parça parça devam etmiştir. Baskıcı ve ayrımcı devlet politikalarından yılan insanlar Türkiye'yi en doğru alternatif sayarak ana yurtlarına dönmüştür.

1980'li yıllarla beraber Türkiye dışarıdan doğu tarafından da göç almaya başlamıştır. 1978 Afganistan iç savaşı sonucu 7 bin dolaylarında Afgan vatandaşı Türkiye'ye göç etmiştir. 1982 yılında Türkiye topraklarına gelen Afganlar Doğu Anadolu bölgesindeki köylere yerleştirilmiştir. Bahsi geçen Afgan göçmenlerin çoğu ailecek korucu görevi üstlenmiş ve köyleri terör vb. eylemlerden korumuştur. Kendilerinin köy kurmasına müsaade edilip yaşayan Afganlarda olduğu bilinmektedir. Örneğin Van'ın Ulupamir köyü Afgan iç savaşından kaçıp gelen Kırgız ailelerin kurduğu bir köydür. Köy yıllarca terör ile mücadele etmiş ve varlığını korumayı başarmıştır.

YILLARA GÖRE YAKALANAN DÜZENSİZ GÖÇMENLERİN UYRUK DAĞILIMI

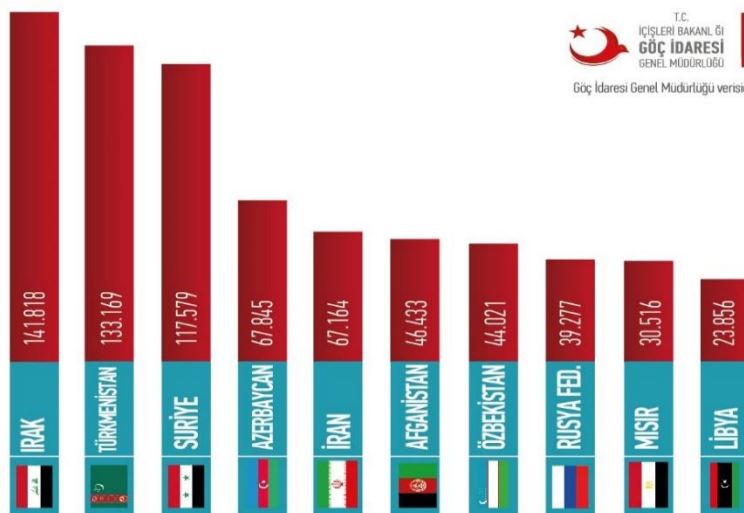
Grafik 1. Yıllara göre yakalanan düzensiz göçmenlerin uyruk dağılımı

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler> (Erişim: 15.03.2020)

Artan işsizlik ve Rusya'nın ardından, ABD işgali sonrası artan terörizm nedeniyle Afganistan bölgesinden gelen nüfus hareketliliği de son yıllarda ülkemizde hissedilir noktaya gelmiştir. Sadece 2018 ve 2019 yıllarında yakalanan Afganistan kökenli düzensiz göçmen sayısı GİGM (2020)'ye göre 302.278'dir.

1990'lı yıllarla beraber Türkiye transit göç için uğranan bir ülke haline gelmeye başladı. Ortadoğu'daki ve Asya'daki problemlili ülkelerden daha iyi şartlarda yaşamak için Avrupa ülkelerine gitmek isteyen birçok insan Türkiye üzerinden bu hayallerini gerçekleştirmek istedi. 1979 İran İslam devrimi sonrası ülkelerinden Avrupa'ya gitmek isteyen yüzbinlerce insan Türkiye'ye sığındı. İranlıların sığınma talepleri kabul edilenlerinin bazıları Avrupa'ya giderken bazıları ülkelere geri döndü. Bu göç sonucu yaklaşık 150 bin İranlının Türkiye topraklarında kaldığı tahmin edilmektedir. 1988-1991 yılları arasında Türkiye Irak 'tan gelen halk kitlelerinin göç etkisi altında kalmıştır. Gerek Kuveyt ile olan savaştan gerekse Irak ordusundan kaçan Kürt halkının Türkiye'ye sığınma talebi olmuştur. Bu göç hareketi her ne kadar Kürt göçü olarak lanse edilse de Türkiye'ye Arap, Türkmen, Süryani gibi birçok topluluk sığınmıştır. Iraktan gelen bu halk kitleleri Türkiye'yi transit göçte basamak olarak kullanmak için gelseler de zamanla Türkiye'ye yerleşmişlerdir. Bununla beraber 2. Körfez Savaşı sonrasında siyasi otoritenin yok olduğu Irak'tan da ülkemize göçler devam etmiştir.

2019 YILINDA İKAMET İZNİYLE ÜLKEMİZDE BULUNAN YABANCILAR (İLK 10 ÜLKE)

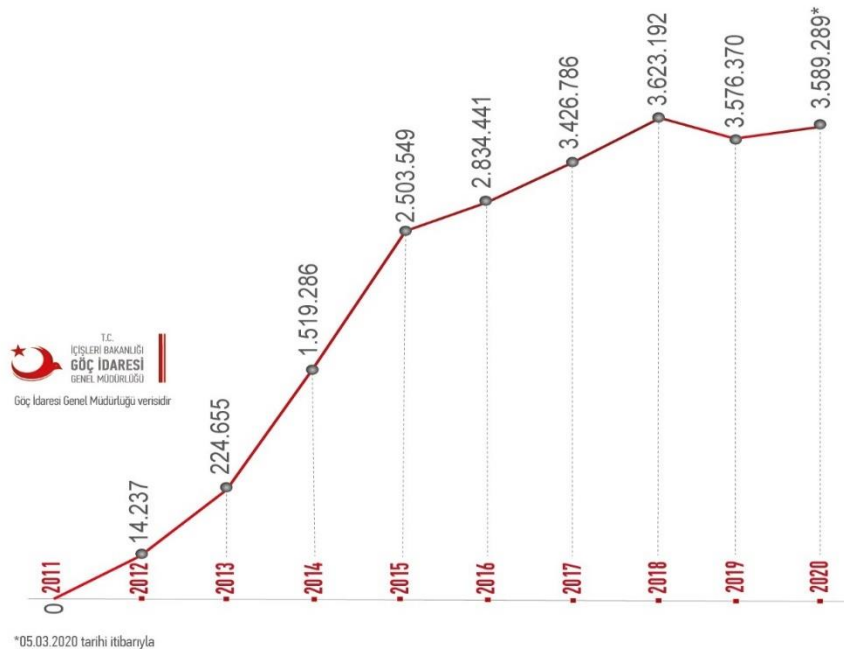
Grafik 2. 2019 yılında ikamet izniyle ülkemizde bulunan yabancılar (ilk 10 ülke)

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri> (Erişim: 15.03.2020)

GİGM (2019)'ye göre ikamet izni bulunan 141.818 Iraklı ülkemizde ikamet etmektedir. Günümüz siyasal ve sosyal olaylarına bakarsak aslında Anadolu'nun kaderi bugünden sonrada göç olgusuyla hep yan yana gelecek diyebiliriz.

2011 Suriye iç savaşıyla Türkiye tarihinin en büyük dışarıdan göçüne maruz kalmıştır. Suriye'de Baas rejimi ve muhaliflerin savaşıyla tam bir yıkım yaşayan Suriye iç savaşın faturasını halen ödemektedir. Devlet otoritesinin kalmamasıyla terör örgütleri Suriye'nin her noktasında oluşmuş ve olgunlaşmıştır. Suriye Krizi'nde dört yılda BM'nin resmi rakamlarına göre altı milyona yakın Suriyeli evlerini terk ederek ülke içinde güvenli bölgelere yerleşmiştir(Tunç, 2015). Savaşın bütün ülkeyi sarmasıyla ve şehirleri yıkılan ve binlerce yakınıni kaybeden 4 milyona yakın Suriyeli anavatanlarını terk etmek zorunda kalmıştır. Sınır komşusu olan Türkiye ve oradan Avrupa'ya gitmek isteyen Suriyeliler 2011 yılı itibariyle Türkiye'ye gelmiştir. İlk başta transit göçte basamak olarak görülen Türkiye zamanla Suriyeliler için anayurtlarına yakın olma ve halkın çoğunun Müslüman olma özellikleriyle Suriyeliler için yerleşilecek bir ülke konumuna gelmiştir.

YILLARA GÖRE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLER

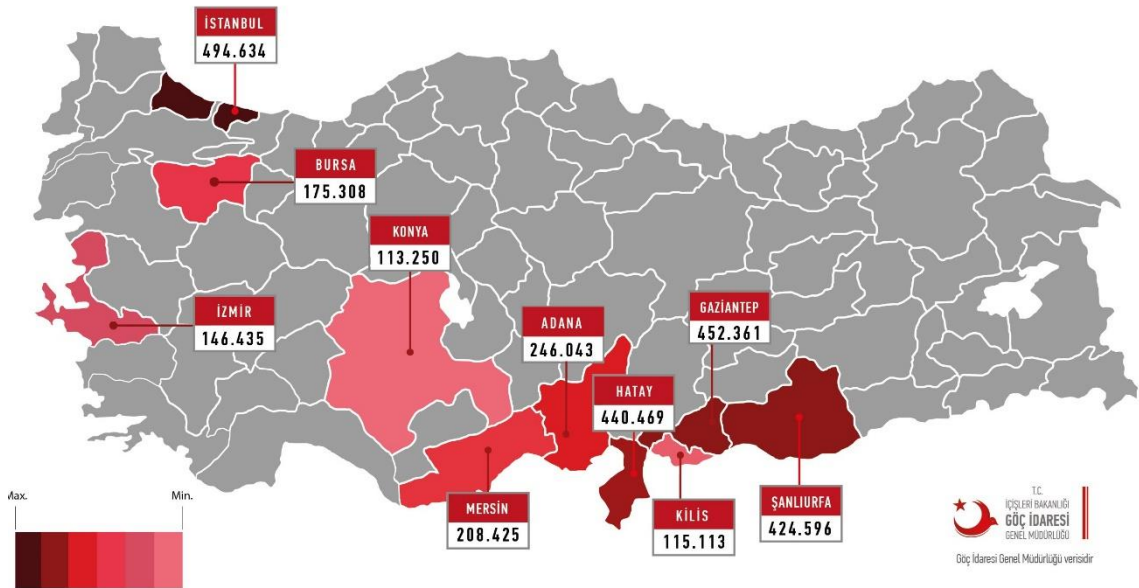

Grafik 3. Yıllara göre geçici koruma kapsamındaki suriyeliler

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (Erişim: 15.03.2020)

Şuanda GİGM (2020)'ye verilerine göre ülkemizde 3.589.289 geçici koruma kapsamındaki Suriyeli yaşamaktadır. Ancak son dönemlerde yaşanan Suriye Rejiminin saldırıları sonucunda İdlib şehrinde yaşayan 4 milyona yakın Suriyeliyi kuzeye göçe sevk etmiştir. Saldırlardan korkan ve şehri terk eden 1,5 milyona yakın Suriyeli, Türkiye'nin sınırına dayanmış kamp kurarak yaşamaya başlamıştır. Şehirdeki gerginliği azaltmak için çeşitli ateşkes anlaşmaları sağlanmış, bu yolla göçün engellemesi için uğraşılmaktadır. Bu göçün de Türkiye'ye gelmesiyle sayıları 5-6 milyona ulaşacak olan Türkiye'deki Suriyelilerin eğitim, sağlık, iş bulma konularında sorunlar yaşayacağı öngörülmektedir. Bu kapsamda kapılarını göçe kapatmış olan Türkiye Cumhuriyeti İdlib kentinde ve sınırda kamplarda yaşanan insanlık trajedisine elinden gelen yardımları yapmakta ve askeri olarak da güvenli bölge için çeşitli çalışmalar yapmaktadır.

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİN İLK 10 İLE GÖRE DAĞILIMI

Grafik 4. Geçici koruma kapsamında bulunan suriyelilerin ilk 10 ile göre dağılımı

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (Erişim: 15.03.2020)

GİGM (2020)'ye verilerine göre İstanbul (494.634), Gaziantep (452.361), Hatay (440.469), Şanlıurfa (424.596), Adana (246.043), Mersin (208.425), Bursa (175.308), İzmir (146.435), Kilis (115.113), Konya (113.250) illerimiz Suriyelilerin en çok tercih ettiği iller arasındadır. 2011 yılından itibaren Türkiye'nin hemen hemen tüm illerinde Suriyeli mültecilere rastlansa da yukarıda bahsettiğimiz iller Suriyelilerin büyük

çoğunluğuna ev sahipliği yapmaktadır. Evlerinden, işlerinden, akrabalarından, vatanlarından ayrı kalan milyonlarca Suriyeli geldikleri günden bugüne Türkiye'ye adapte olmaya çalışmaktadır. Ülkemize geçici koruma statüsünde gelen Suriyeliler ile beraber yaşamakta olan Türkiye halkı da gelen misafirlerine adapte olmak için çok çaba sarf etmektedir.

Türkiye'deki Suriyeliler konusu her şeyden önce bir sosyal uyum sorunudur. Sığınmacılar ile yerel halk arasında farklı dil, kültür ve yaşam tarzından kaynaklanan sorunlar yerel tepkinin en önemli nedenidir. Bunun yanı sıra, çok eşliliğin ortaya çıkması, buna bağlı boşanmaların artması, kadın ve çocuk istismarının yaşanması, bazı şehirlerde etnik ve mezhepsel kutuplaşmaları körüklemesi ya da yaratması, çarpık yapılaşma ortaya çıkan toplumsal etkiler arasında sayılabilir(ORSAM, 2015).

GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDA BULUNAN SURİYELİLERİN YAŞ VE CİNSİYET DAĞILIMI

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.936.715	1.652.574	3.589.289
0-4	255.081	236.159	491.240
5-9	281.559	258.577	540.136
10-14	202.661	181.944	384.605
15-18	139.614	116.966	256.580
19-24	284.556	210.913	495.469
25-29	200.103	146.584	346.687
30-34	159.152	117.184	276.336
35-39	117.738	95.474	213.212
40-44	84.423	75.788	160.211
45-49	59.965	57.949	117.914
50-54	50.053	48.832	98.885
55-59	37.654	37.653	75.307
60-64	28.527	29.236	57.763
65-69	20.182	20.672	40.854
70-74	7.787	8.644	16.431
75-79	3.741	4.691	8.432
80-84	2.178	2.894	5.072
85-89	1.072	1.504	2.576
90+	669	910	1.579

Grafik 5. Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin yaş ve cinsiyet dağılımı

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> (Erişim: 15.03.2020)

Geçici koruma altındaki Suriyeliler ile ilgili başka bir dikkat çekici nokta ise GİGM (2020)'ye göre 0-18 yaş arasındaki Suriyeli çocuk sayısı 1.672.561'dir. Eğitim çağındaki bu çocukların yaşadıkları şehirlerde, eğitim gördükleri okullardaki uyum problemleri de oldukça öne çıkmaktadır. MEB bu alanda AB ile iş birliği içerisinde başlatmış olduğu PIKTES projesi ile Suriyeli çocukların okullaşmasında ve uyum problemlerinin aşılmasında çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Ortadoğu ve Orta Asya'dan

gelen bu göç hareketleri dinamizmini korumakta ve ülkemizin göç, mülteci, sığınmacı, göçmen ve uyum problemleri konusunda çalışmaların gerektirdiğini ortaya koymaktadır.

2.2. Türkiye’deki Yabancıların Hukuki Durumu

Son dönemlerde geçiş ve varış göç hareketlerine maruz kalan ülkemizi mülteci hukuku yakından ilgilendirmektedir. İkinci dünya savaşı sırasında yaşanan ağır insan hakları ihlalleri BM bünyesinde BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) kurulmasının önünü açmıştır. 14 Aralık 1950’de kurulan BMYK, 1 Ocak 1951’de çalışmalarına başlamıştır. 22 Nisan 1954 tarihinde yürürlüğe giren Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme tarih ve coğrafya sınırlaması içermiştir. Tarih olarak 1 Ocak 1951 öncesi ve sonrası olarak olayları sınırlanırken, coğrafya olarak da Avrupa meydana gelen olaylar ve Avrupa dışında meydana gelen olaylar şeklinde ayrımları ortaya koymuştur. Ergüven ve Özturanlı (2013), 1 Ocak 1951’den önce meydana gelen olaylar nedeniyle mülteci statüsünün kazanılması esası, taraf devletlerin, 1951 Sözleşmesi’nin yapıldığı tarihe kadar gerçekleşmiş olayları göz önünde tutarak, yükümlülüklerini sınırlamak istemelerinin bir sonucu olduğunu belirtmiştir. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme’nin 1967 protokolü ile tarih ve coğrafya sınırlanması kalksa da mülteci tanımı ile alakalı olarak halen sorunlar karşımıza çıkmaktadır. Türkiye, ilk imzacılarından olduğu 1951 Mülteci Sözleşmesi’ni coğrafi sınırlama ile imzalayarak her ne kadar sadece Avrupa’dan gelenlere mülteci statüsü vermeyi taahhüt etmişse de, bu sözleşme dışı mülteciler olarak nitelenen Avrupa dışından gelenlere ilişkin de bu Sözleşme ‘den kaynaklı sorumlulukların bulunmadığı anlamına gelmez.(Büyükçalık, M. E., 2014).

Artan nüfus hareketliliği Türkiye’yi 30 Kasım 1994’te 22127 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Türkiye’ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye’den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik” düzenlemesini hayata geçirmesini sağlamıştır. Devam eden süreçte 1992-1993 Yugoslavya iç savaşı ve 1999 yılındaki Kosova’da yaşanan olaylar sebebiyle kitlesel göç hareketlerine maruz kalan devletleri korumak amacıyla 2001/55/EC sayılı Geçici Koruma Direktifi’nde AB konseyi kitlesel sığınma ilk defa tanımlanmıştır. (Göç İdaresi Genel

Müdürlüğü[GİGM], 2019) Geçici Koruma Direktifi'nin 2. maddesine göre toplu olarak ve acil şekilde bulundukları yeri terk ederek, yerinden edilmiş birçok kişinin Avrupa sınırına gelmesine kitlesel sığınma denmiştir.

Türkiye, Suriye'de 2011 Mart ayından itibaren başlayan olaylar neticesinde sınırında sığınma isteyen binlerce insanla karşılaşmış, bu ani ve öngörülemez olay sonrası AB Konseyi'nin 2001/55/EC sayılı Geçici Koruma Direktifi'ni uluslararası hukukun bir parçası kabul ederek uygulamaya koymuş ve Suriye'den gelenlere geçici koruma sağlamıştır. 2013 Nisan ayında resmi gazetede yayımlanan YUKK(Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013) ile geçici koruma düzenlemesi iç hukukta temel kazanmıştır. Türkiye 2014 yılından itibaren başka bir düzenlemeye gitmemiş halen YUKK kapsamında geçici koruma statüsünde sığınmacılara gerekli yardımları yerine getirmektedir.

2.3. Uyum Problemleri

Uyum; "Bireyin, çevresiyle, içinde yaşadığı toplumla arasındaki çatışma, sürtüşme ve kavgaların olumlu iç ve dış tepkilerle dengeye dönüşebilme yetisidir (Gökyer, 2017). Başka bir ifadeyle uyum, göç eden ve göç alan grupların sosyo-kültürel ve politik yapıları ile ulus üstü yapılarında beklentileriyle birlikte değerlendirilmesi gereken bir değişim sürecidir (Şeker, 2015). Günümüz yaşantısında özellikle belirli coğrafyalarda yaşanan iç karışıklıklar ve savaşlar insanların yeni bir hayat beklentisi içinde, göç etmelerine sebebiyet vermiştir. Bireylerin göç sonrası karşılarına çıkan başka bir kavramda sosyal uyumdur. Sosyal uyum kavramı konusundaki belirsizlik nedeniyle açık bir tanımlama yapmak mümkün olmamıştır. Sosyal uyum, sosyal yaşam içindeki zenginlik-yoksulluk, sosyal sermaye-sosyal sınıf kavramları gibi üzerinde düşünülmesi gereken, bilimsel açıdan yaklaşılması doğru olan bir kavramdır. (Sezgin ve Yolcu, 2016). Sosyal uyum sürecinde sosyal düzen, aidiyetlik, dayanışma ve kimlik konularında bireylere ve göçe maruz kalan yerel halka da gerekli çalışmaların yapılmasının uyum sürecine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Yabancı çocuklar ve uyum problemleri daha geniş kapsamlı olarak ele alınmak istenirse psikolojik uyum, ekonomik uyum ve sosyal uyum en başta gelen konulardır. Yaşanan bu süreçlerde okullardan uzak kalan yabancı çocukların eğitim sorumluluğu tüm dünya ülkeleri tarafından paylaşılması gerekir. Özellikle Cengiz (2018), göre göçmen çocuklara ekonomik ve akademik destekli yardımlar ile küresel kurum, kuruluş

ve sivil toplum kuruluşlarının sağladığı yardımlar, çocuklar için bir fırsata dönüştürülebilirse uyum sürecinin daha kısa ve daha sağlıklı gerçekleşeceği öngörülmektedir. Göç yaşayan çocuklarda en sık görülen problem, hem öğretmenleri hem de anneleri tarafından okul başarısızlığı olarak iletilmektedir. Okul başarısızlığının yanı sıra, göç yaşayan çocuklar arasında tırnak yeme, yatağı ıslatma ve kekemelik sorunları da belirtilmiştir.(Uluocak, 2009)

2.3.1. Psikolojik Açıdan Uyum

İnsanlar gönüllü veya zorunlu olarak göç edebilirler. Bunun sonucunda göç eden birey her durumda içerisinde yaşadığı toplumu değiştirmekte ve değişmektedirler. İnsanlar, kendileri ve aileleri için sağlıklı ve mutlu bir yaşam isterler. Birey göçle gidilen yerde, ancak uyum sağlayarak, başarılı ve mutlu bir hayat sürdürebilir. Genelde, göç yaşantısının psikolojik sağlık üzerindeki etkisini açıklayan teori ve yaklaşımlar, yeni bir topluma uyum sürecinin ve mekan değiştirmenin gerginlik yarattığı ve tüm çabaların meydana getirdiği stresin göçmenlerin yabancı bir topluma katıldığı andan başladığını ve çok uzun zaman devam ettiğini benimsemektedirler (Akalin, 2016). Sosyal ve kültürel değişme, kentleşme, modernleşme, kültürleşme, asimilasyon, adaptasyon ve yaşam stresi üzerinde yapılan çalışmalar, göç yaşantısı ile psikolojik bozukluk arasında önemli bir ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır (Şahin, 2001).

Göç hareketleri sonucu yaşanan psikolojik bozukluklar, uyum sorunları ve psikolojik sağlamlıklar her bireye özgüdür. Fichter'in (1990) belirlemesi ile bireyin tercihi dikkate alınarak göçleri, gönüllü göçler ve zorunlu göçler olarak iki ayrı gruba ayırmak mümkündür(Sezgin ve Yolcu, 2016). Gönüllü göç ile bireylerin daha pozitif sonuçlarla karşı karşıya kalacağını öngörürken, zorunlu göçle bireylerin daha negatif sonuçlarla karşı karşıya kalabileceği öngörülmektedir. Göç öncesi, göç sırası ve göç sonrası bu noktada bireyin yaşayacağı uyum sorunlarını ve psikolojik rahatsızlıkların sınırını belirlemektedir. Bireyin göç öncesinde yaşadığı zorluklar, bireyi göçe iten nedenler özellikle bu durumda bireyi negatif yönde etkilemektedir. Ayrıca bireyin yaşamını kurtarmak ve güvenliğini sağlamak için göç ediyorsa risklerin daha fazla olduğu söylenebilir. Gönüllü göç eden bireylerin çoğunlukla refah seviyesi daha yüksek bölgelere göç eden, daha girişken, sosyal uyumları yüksek ve dil becerisi gelişkin kişiler oldukları göze çarpmaktadır. Diğer taraftan savaş, çatışma, siyasi baskılar, şiddet, doğal

afet, yoksulluk gibi sebeplerle zorunlu olarak göç eden bireylerin ise stres ve travmaya bağlı daha sık psikolojik problemler yaşadıkları bilinmektedir(Cengiz, 2018).

Göç sırasında ise bireyin göç etmekte olduğu ülkeye nasıl geldiği, yolda yaşadığı problemler içerisinde bulunmuş olduğu stres ve baskılarda bireyin psikolojik olarak uyumunu etkilemektedir. Göç sırasında uğranan kötü muameleler, cinsel tacizler ve çeşitli sorunlar bireyin gelmiş olduğu ülkeye ve insanlarına karşı ön yargılar da geliştirmektedir. Göç sonrası yaşanan problemlerin en başında geride bırakılan yaşantıların, yurdun ve akrabaların terkedilip yalnız bırakılma hissiyatı gelmektedir. Göç eden kişiye katkıda bulunarak, koruyan ve güç kazandıran şeylerin boyutu ne kadar fazla olursa göç olgusunun yarattığı psikolojik etki de o derece negatif olacaktır. Bunlar genel olarak, kişinin sevdiği insanlar, yakın çevresi, kültürü, dili, mesleği, okulu, yaşam düzeyi, kendi mekanı, şehri ya da yurdudur. Tüm bu ilişkiler ağından birey ne kadar fazlasını geride bırakır ise risk faktörü de o kadar fazla olmaktadır (Akalin, 2016).

Yabancı uyruklu çocuklar ve aileleri için dışlanma, ırkçılık, yeni çevreye uyum, sosyal yalnızlık ve yerleşim yeri sorunları stres yaratan durumlardır. Bunun yanında çocukların geldikleri yeni ülkenin kültürünü ve dilini öğrenmesi oldukça önemlidir. Barınma, güvenlik, sağlık sorunları ve beslenmedeki eksiklikler çocukların yaşadığı bu sürecin sağlıklı yürütmesinde ki diğer engellerdir. Geldiği toplumun kültürü, etnik yapı, dil, din, düşünce gibi nedenlerden dolayı ayrıma maruz kalan çocuklar topluma adapte olamamakta dolayısıyla dışlanmadan dolayı geldiği topluma yabancılaşma hissetmektedirler. Savaştan, çatışmalardan ve çeşitli ihmal istismardan kaçan çocuklar psikolojik problemler, akademik başarısızlık, antisosyal davranışlar ve çeşitli travmalar yaşamaktadırlar. Mülteci çocukların aileleri ve eğitim sistemi onları koruyup destekledikleri zaman çocukların bu durumlarla baş etme yetenekleri gelişmektedir (Kardeş, 2018).

Özellikle okullar yabancı çocukların eğitiminde ve yaşadığı sorunlara çare bulmada eksiklikler yaşamaktadır. Temel ihtiyaçlar düzeyindeki arayışlar ancak günlük sorunları az miktarda halledebilmektedir. Dolayısıyla okullarda uygulanmak üzere psikososyal müdahale programları oluşturmak yabancı çocukların eğitiminde ve psikolojik uyumunda önemli bir destek sağlayacaktır.

2.3.2. Ekonomik Açıdan Uyum

Bireylerin göç yaşantısı sonucu geldikleri ülkede gerek üretici gerek tüketici olarak bulunması sebebiyle sosyal yapıda etkiler meydana getirmektedirler. Göç unsuru, birey açısından ele alınacak olursa; insanların yaşamlarını değiştirme, değerli varlıklarını, bağlarını koparma için de olsa, göçe karar vermelerindeki en önde gelen faktör daha seviyeli, daha ferah bir yaşam beklentisidir. Bunun yanı sıra, geride bıraktıklarına ve ailelerine maddi olarak destek sağlamak amacındadırlar (Akalin, 2016). Bireyler göçe karar verdikleri anda gitmek istedikleri ülke konusunda refah düzeyi yüksek ülkeleri tercih etmeye meyillidirler. Günümüzde iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan devasa teknolojik yenilikler, çağımız insanların daha kolay ve hızlı yer değiştirmelerinin önünü açmıştır(Güllüpnar, 2012). Sosyal medya ve internet kullanımının artmasıyla kitleler hızlı şekilde dünyanın diğer ülkelerinde eş zamanlı olarak neler yaşandığını ve oradaki durumu tespit edebilmektedir. Bu durumda insanların göçe yönelmesinde önemli bir etkidir.

Börü ve Boyacı (2016) da Eskişehir ilindeki lise düzeyindeki göçmen öğrencilerin eğitim öğretim ortamında karşılaştıkları sorunlara yönelik yürüttükleri çalışmada göçmenlerin ekonomik koşullarının iyi olmadığına, diğerleriyle aynı fırsatlara sahip olmadığına ve dezavantajlı konumda olduğuna dair bulgular yer almaktadır. Ekonomik olarak daha iyi bir konuma gelmek isteyen bireyler göç sonucunda geldikleri ülkede yüksek kiralar ve ucuz iş gücü olma durumlarından dolayı istediği refaha erişememektedirler. Bunun sonucunda gelineen ülkeye ekonomik uyum sağlamak isteyen aileler temel ihtiyaçlarını ve barınma giderlerini karşılamak için çocuklarını çalıştırmak durumunda kalabilmektedir.

2.3.3. Sosyal Uyum

Sezgin ve Yolcu (2016)'ya göre sosyal uyum, sosyal yaşam içindeki zenginlik-yoksulluk, sosyal sermaye-sosyal sınıf kavramları gibi üzerinde düşünülmesi gereken bir kavramdır. İşleyişi ve yapısı ile standart bir tanımı bulunmayan sosyal uyum farklı bakış açıları ve yaklaşımlarla ortaya konulan bir kavramdır. Kişinin çevresi ile iyi ilişkiler kurması olarak tanımlanan sosyal uyum, göçmenin etnik kültürünü koruması ve devam ettirmesinin yanı sıra yeni toplumun da kültürünü benimseme düzeyini arttırmasını gerektirmektedir. Göçmenler iki kültürlülüğü kültürel uyum süreci için bir engel olarak algılayabilirler. Bu tür olumsuz algı göçmenlerde aşırı bir sosyal - kültürel

uyum stresi yaratır (Ergin ve Ermeğan, 2011). Sosyal uyum kavramının tanımlanması noktasında altı çizilen unsurları bu başlıklar halinde belirtebiliriz (Sezgin ve Yolcu, 2016) :

- Ortak değerler ve yurttaşlık kültürü
- Sosyal düzen ve sosyal kontrol
- Sosyal dayanışma ve refah düzeyi farklılıkları
- Sosyal ağlar ve sosyal sermaye
- Bölgesel aidiyetlik ve kimlik

Göç ile ülkemize gelmiş bulunan kitlelerin sosyal uyum düzeylerini incelerken bölgesel aidiyet ve kimlik ön plana çıkmaktadır. Toplumunun yüksek çoğunluğunun Müslüman olan Türkiye'ye gelen göçler incelendiğinde genellikle Orta Asya ve Ortadoğu'daki Müslüman kitlelerin ülkemizi tercih ettiğini görebiliriz. Gerek transit göç de gerek yerleşmek için yapılan göç de Türkiye göçmenlerin ilk tercihleri arasındadır.

Çok kültürlü bir yaşamda farklı istek ve normlarla olan sürekli uyuşmazlık hali hem kişiliğin gelişimini, hem de yabancı çocukların öğrenim motivelerini olumsuz olarak etkileyebilmektedir. Davranış bozuklukları, korku, depresyon ve zayıf konsantrasyon gibi sonuçlara yol açmaktadır. Sonuçta pasiflik, saldırganlık, regresyon gibi tepkiler ortaya çıkmaktadır(Özben, 1991). Bu doğrultuda yabancı çocukların akademik başarısızlıkları, davranış sorunları gelmiş oldukları ülkedeki sosyal uyum sürelerini uzatmaktadır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacı, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve veri analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Ülkemize yönelen göçlerin son 10 yıl içinde artış göstermesi, yanı başımızdaki Suriye krizinin çözümsüz kalması ve gelen yabancı uyrukluların önemli bir sayısının çocuklardan oluşması önemli konu başlıklarıdır. Türk eğitim sisteminde, eğitim öğretime katılan yabancı çocukların uyum sorunlarının incelenmesi, çözüm önerilerinin sunulması bu araştırmanın amacıdır.

3.2. Araştırmanın Modeli

Yabancı çocukların uyum problemlerini değerlendirilen bu çalışma kesitsel bir çalışmadır. Kesitsel tarama, katılımcılardan verilerin tek seferde toplanarak durum belirlemesinin yapıldığı betimsel bir tarama araştırması türüdür (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2018).

3.3. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Literatür incelendiğinde genellikle geçici koruma statüsündeki Suriyeliler üzerine çalışmalar yapıldığı saptanmıştır. Buna karşın Türkiye, Suriyeliler dışında Irak, Afganistan, İran ve Özbekistan gibi çeşitli coğrafyalardan göç almaktadır. Bu doğrultuda Suriyeli, Afgan, Iraklı, Özbek yabancı çocukların beraber eğitim aldıkları Eskişehir ilindeki 10-14 yaş arasındaki yabancı çocuklar araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

10 yaşındaki öğrenci sayısı 520, 11 yaşındaki öğrenci sayısı 509, 12 yaşındaki öğrenci sayısı 404, 13 yaşındaki öğrenci sayısı 383, 14 yaşındaki öğrenci sayısı 317 toplam 2133 yabancı uyruklu çocuklar araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme belirlenirken yaş grupları tabakalı olarak alınmıştır. Evrenin doğru olarak tahmin edilebilmesi için her yaş grubunun minimum yüzde 10'nu alınarak tabakalı rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu nedenle 10

yaşından 52, 11 yaşındaki öğrenci sayısı 51, 12 yaşındaki öğrenci sayısı 41, 13 yaşındaki öğrenci sayısı 38, 14 yaşındaki öğrenci sayısı 32 alınarak minimum 214 öğrenci çalışmanın örneklem grubunu oluşturması gerekmektedir.

Ayrıca araştırmada kullanılan uyum sorunları ölçeği 45 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin kullanılabilmesi için madde sayısının 5 katı kadar öğrenciye ulaşmak gerekmektedir. Bu nedenle minimum 225 öğrenciye ulaşılması gerekmektedir. Bu doğrultuda örneklem grubunda %20 lik kayıp verilerle karşılaşılması ihtimaline de karşılık olarak 10 yaşından 62, 11 yaşındaki öğrenci sayısı 61, 12 yaşındaki öğrenci sayısı 49, 13 yaşındaki öğrenci sayısı 46, 14 yaşındaki öğrenci sayısı 38 alınarak minimum 256 öğrenci çalışmanın örneklem grubunu oluşturmuştur.

3.3.1. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu Eskişehir ilindeki çeşitli okullarda eğitim almakta olan 10-14 yaş arasındaki yabancı çocuklar oluşturmaktadır. Araştırma grubu, belirlenen yaş aralığındaki ilkokul ve ortaokullarda bulunan uyum sınıfları ve diğer sınıflarda eğitim görmekte olan kız ve erkek öğrencilerin katılımı ile örneklemin oluşması hedeflenmiştir. Araştırmada söz konusu öğrencilerin yaş ortalamaları, öğrenim gördükleri sınıf dağılımları, sosyo-ekonomik düzeyleri ve hangi ülkeden geldikleri bilgilerinin alınması planlanmıştır.

3.4. Araştırmanın Yapılışı

Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinlerin alınarak araştırmanın modeli ve örnekleminin belirlenmesinin ardından belirlenen tarihlerde Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinde bulunan 2 ilkokul ve 3 ortaokul ziyaret edilerek toplamda 45 maddeden oluşan ölçek soruları, tabakalı rasgele örnekleme yöntemi ile seçilen 267 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma için belirlenen ölçme araçlarıyla elde edilen veriler SPSS 22.0 demo programı ile analiz edilmiştir.

3.5. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında katılımcılara, araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu (Ek 1), yabancı öğrencilerin uyum sorunlarını belirlemek amacıyla Sarı, Seçilmiş ve Kılıçlar tarafından geliştirilen Yabancı Öğrenci

Uyum Sorunları Ölçeği (Ek 2), olmak üzere toplam 5 bölüm ve 45 sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır.

3.5.1. Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Güvenirliği

Bu araştırmanın analizinde kullanılan SPSS 22,0 demo programı ölçek sorularının iç tutarlılık yönünden yapılan güvenilirlik analizi sonuçlarına göre hesaplanan Cronbach's Alpha değeri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1.

Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği Güvenirlik Analizi

Ölçek	Cronbach's Alfa	Soru Sayısı
Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği	0.870	45

Cronbach alfa likert tipli ölçeklerde sıklıkla kullanılmaktadır. Cronbach alfa aşağıdaki gibi ifade edilmektedir(Yıldız ve Uzunsakal, 2018, ss19):

- $0 < R^2 < 0.40$ ise güvenilir değil
- $0.40 < R^2 < 0.60$ ise düşük güvenilirlikte
- $0.60 < R^2 < 0.80$ ise oldukça güvenilir
- $0.80 < R^2 < 1.00$ ise yüksek güvenilirlikte

Bu araştırmada kullanılan Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği'nin Cronbach's Alfa değeri 0,87 olarak elde edilmiştir. Bu doğrultuda elde edilen değer ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğunu göstermektedir.

3.5.2. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacının kendisi tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, çalışmaya katılan yabancı çocukların sınıf düzeyi, cinsiyeti, yaşı, hangi ülkeden geldikleri, anne-baba çalışma durumu, herhangi bir işte çalışma durumları, kardeş sayıları hakkında bilgi toplamak için kullanılmıştır ve ayrıca form 8 sorudan oluşmaktadır.

3.5.3. Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği

Yabancı çocukların uyum sorunlarını değerlendirmek amacıyla, yabancı öğrencilerin uyum problemlerini belirlemek için geliştirilen “Yabancı Öğrenci Problem Envanteri”’nden (Porter, 1962, 1977) faydalanılarak Sarı, Seçilmiş ve Kılıçlar (2012) tarafından geliştirilmiş “Uyum Sorunları Ölçeği” uygulanmıştır. Söz konusu ölçeğin uygulanması konusunda gerekli izinler atıf kullanılmak şartıyla alınmıştır.

Ölçeğin güvenirlik katsayısını belirlemek amacıyla Cronbach- Alpha yöntemi kullanılarak güvenirlik testi uygulanmış ve güvenirlik değeri 0,879 bulunmuştur. Bu oran araştırmada kullanılan ölçeğin istatistik literatüründe en yüksek güvenirlik aralığında bulunduğunu göstermektedir (Kılıçlar, Sarı ve Seçilmiş, 2012).

Araştırmamızda kullandığımız “Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları ölçek maddeleri 45 maddeden oluşmakta olup “Dil sorunları”, “Oryantasyon sorunları”, “Ekonomik sorunlar”, “Kişisel sorunlar”, “Sosyo-kültürel uyum sorunları” şeklinde beş alt boyuttan oluşmaktadır. Her madde için “Kesinlikle Katılıyorum (5)”, “Katılıyorum (4)”, “Kararsızım (3)”, “Katılmıyorum (2)”, “Kesinlikle Katılmıyorum (1)” seçenekleri bulunmakta ve ölçek puanlaması bu seçeneklerin karşılığı olan 5,4,3,2,1 puanları toplanarak yapılmaktadır.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama araçları 2019-2020 eğitim- öğretim yılı Eskişehir ili Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinde öğrenim gören 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden resmi izin alınarak eğitim bölgesinden rastgele seçilen 6 farklı okula gidilmiş ve ölçekler uygulanmıştır. Demografik bilgi formu ve uyum sorunları ölçeğinden elde edilen veriler SPSS demo programına girilip analiz edilmiştir. Normal dağılıma uygunluk öncelikle normallik testleri (Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testleri) ile incelenmiştir. Likert tipi ölçek kullanılarak yapılan çalışmada, veriler normal dağıldığı saptanmıştır. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel yöntemler; sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda cevapları aranan araştırma sorularına ilişkin olarak yapılan çoklu karşılaştırma analizlerinde; bağımsız örneklem sayısı iki olan grup analizleri için t testi; ikiden fazla olan gruplar için ise ANOVA (Tek yönlü varyans analizi) kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle Kişisel Bilgi Formu ile toplanan verilere ve Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği'nden alınan puanların dağılımına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Frekans Dağılımı ve Yüzdelere

Tablo 2.

Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Frekans Dağılımı ve Yüzdelere

Değişken	n	%
Cinsiyet		
Kız	139	52,1
Erkek	128	47,9
Toplam	267	100,0
Yaş		
10	64	24,0
11	65	24,3
12	51	19,1
13	47	17,6
14	40	15,0
Toplam	267	100,0
Sınıf Düzeyi		
4	68	25,5
5	64	24,0
6	47	17,6
7	46	17,2
8	42	15,7
Toplam	267	100,0
Hangi Ülkeden Geldiği		
Afganistan	41	15,4
Irak	166	62,7
İran	33	12,4
Suriye	18	6,7
Diğer	9	3,4
Toplam	267	100,0
Çocuğun Çalışma Durumu		
Çalışıyor	24	9,0
Çalışmıyor	243	91,0
Toplam	267	100,0
Anne veya Baba Çalışma Durumu		
Çalışıyor	157	58,8
Çalışmıyor	110	41,2
Toplam	267	100,0
Değişken	$\bar{x}$	SS
Türkiye'de Bulunma Süresi	3,57	1,90
Kardeş Sayısı	3,99	2,08

Notlar: n= grup sayıları, %= yüzdelik değeri

Tablo 2.'de görüldüğü üzere araştırmaya 139 kız (%52,1) 128 erkek (%47,9) olmak üzere toplam 267 yabancı uyruklu çocuk katılmıştır. Bunun yanı sıra yabancı uyruklu çocuklardan en fazla katılım 11 ($n=65$; %24,3) ve 10 ($n=64$; %24,0) yaşlarından olmuştur. Aynı şekilde 12 yaşından 51 (%19,1), 13 yaşından 47 (%17,6), yabancı uyruklu çocuk araştırmaya katılmaktadır. En az katılım ise 14 ($n=40$; %15,0) yaşında olan yabancı uyruklu çocuklardandır.

Tablo 2.'de görüldüğü üzere araştırmaya en fazla katılım 4. sınıf kademesindeki yabancı uyruklu çocuklardandır ($n=68$, %25,5). Aynı şekilde 5. Sınıf kademesinden 64 (%24,0), 6. Sınıf kademesinden 47 (%17,6) ve 7. Sınıf kademesinden ise 46 (17,2) yabancı uyruklu çocuk araştırmaya katılmaktadır. En az katılım gösteren yabancı uyruklu çocuklar ise 8. Sınıf kademesindeki çocuklardır. ($n=42$; %15,7).

Tablo 2.'de görüldüğü üzere araştırma katılan yabancı uyruklu çocukların çoğunun Irak'tan geldiği anlaşılmaktadır ($n=166$; %62,7). Aynı şekilde Afganistan'dan gelenlerin 41 (%15,4), İran'dan gelenlerin 33 (%12,4), Suriye'den gelenlerin 18 (%6,7) kişi olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca en az katılımı diğer ülkelerden gelen yabancı uyruklu çocuklar sağlamıştır ($n=9$; %3,4).

Tablo 2.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocukların 24 (%9)'ü ailesine destek olmak için bir işte çalışmaktadır. 243 (%91)'ü ise herhangi bir işte çalışmamaktadır.

Tablo 2.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocukların 157 (%58,8)'sinin anne veya babası bir işte çalışmaktadır. 110 (%41,2) yabancı uyruklu çocuğun ise anne veya babası herhangi bir işte çalışmamaktadır.

Tablo 2.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocukların Türkiye'de bulunma süre ortalamaları ($\bar{x}$) 3,57 ve standart sapmaları (SS) 1,90'dir.

Tablo 2.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocukların kardeş sayısı ortalamaları ($\bar{x}$) 3,99 ve standart sapmaları (SS) 2,08'dir.

4.2. Demografik Özelliklerden Kaynaklanan Farklılıklarının Analizi

Yabancı uyruklu çocukların uyum problemleri toplam puanı cinsiyet, çocuğun çalışma durumu ve anne veya babanın çalışma durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak için t-testi analizleri yapılmıştır. Ayrıca yabancı uyruklu çocukların uyum problemleri toplam puanı yaş, sınıf düzeyi, hangi ülkeden Türkiye'ye

geldiğine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak için Anova testleri yapılmıştır.

Tablo 3.

Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farkları

	Gruplar	n	$\bar{x}$	t	p
Alt Boyutlar	Cinsiyet				
Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Toplam Puan	Erkek	128	134,21	,35	,720
	Kız	139	133,17		
Dil Sorunları	Erkek	128	14,18	1,00	,315
	Kız	139	13,54		
Ekonomik Sorunlar	Erkek	128	9,53	-,36	,714
	Kız	139	9,66		
Sosyokültürel Uyum Sorunları	Erkek	128	12,74	-,96	,334
	Kız	139	13,15		
Oryantasyon Sorunları	Erkek	128	11,80	,81	,414
	Kız	139	11,44		
Kişisel Sorunlar	Erkek	128	7,95	1,20	,228
	Kız	139	7,48		

Notlar: * $p < 0,05$; n= grup sayıları; $\bar{X}$ = grup ortalamaları; p= anlamlılık değeri.

Tablo 3.'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği toplam puanı ile cinsiyet değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucuna göre kız ve erkek öğrencilerin toplam uyum puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur($p=0.720$; $p>0.05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Dil Sorunları alt boyutu ile cinsiyet değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucuna göre kız ve erkek öğrencilerin dil sorunları puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur($p=0,315$; $p>0.05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Ekonomik Sorunlar alt boyutu ile cinsiyet değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucuna göre kız ve erkek öğrencilerin ekonomik sorunlar puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur($p=0,714$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Sosyokültürel Uyum Sorunları alt boyutu ile cinsiyet değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucuna göre kız ve erkek öğrencilerin sosyo-kültürel uyum sorunları puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur($p=0,334$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Oryantasyon Sorunları alt boyutu ile cinsiyet değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucuna göre kız ve erkek öğrencilerin oryantasyon sorunları puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur($p=0,414$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Kişisel Sorunları alt boyutu ile cinsiyet değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucuna göre kız ve erkek öğrencilerin kişisel sorunlar puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur($p=0,228$; $p>0,05$).

Tablo 4.

Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Alt Boyutlarının Yaş Değişkenine Göre Farkları

	Gruplar	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Fark
Alt Boyutlar	Yaş						
Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Toplam Puan	A. 10	64	130,79	23,51			
	B. 11	65	141,58	21,59			$B > A$
	C. 12	51	129,21	22,67	2,81	,026*	$B > C$
	D. 13	47	130,63	24,61			$B > D$
	E. 14	40	134,65	24,53			
	Toplam	267	133,67	23,57			
Dil Sorunları	A. 10	64	14,57	5,88			
	B. 11	65	14,46	4,87			
	C. 12	51	13,80	5,40	1,43	,221	
	D. 13	47	12,48	4,20			
	E. 14	40	13,37	5,18			
	Toplam	267	13,37	4,19			
Ekonomik Sorunlar	A. 10	64	10,14	2,87			
	B. 11	65	10,52	2,81			$A > E$
	C. 12	51	9,13	3,35			$B > C$
	D. 13	47	9,14	3,04	4,32	,002**	$B > D$
	E. 14	40	8,37	2,87			$B > E$
	Toplam	267	9,60	3,06			
Sosyokültürel Uyum Sorunları	A. 10	64	12,10	4,14			
	B. 11	65	14,29	3,18			$A < B$
	C. 12	51	12,27	3,01	3,94	,004**	$B > C$
	D. 13	47	12,97	3,14			$B > D$
	E. 14	40	13,00	3,37			
	Toplam	267	12,95	3,50			
Oryantasyon Sorunları	A. 10	64	10,67	4,11			
	B. 11	65	11,89	3,58			
	C. 12	51	11,09	2,97	2,64	,034*	$D > A$
	D. 13	47	12,31	3,32			$E > A$
	E. 14	40	12,52	3,34			
	Toplam	267	11,61	3,57			
Kişisel Sorunlar	A. 10	64	7,07	3,21			
	B. 11	65	8,46	3,06			
	C. 12	51	7,47	3,15			
	D. 13	47	7,34	3,00	2,15	,075	
	E. 14	40	8,25	3,07			
	Toplam	267	7,71	3,13			

Notlar: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; n= grup sayıları; $\bar{X}$ = grup ortalamaları; SS= standart sapma değerleri; F= kareler ortalamalarının oranı; p= anlamlılık değeri.

Tablo 4.'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği toplam puanı ile yaş değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların yaşları ile uyum sorunları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,026$; $p<0,05$) Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc Analizi/Tukey çoklu karşılaştırma testine göre anlamlı farklılığın 10-11 yaş($p=0,009$), 11-12 yaş($p=0,005$), 11-13 ($p=0,015$), yaş grupları arasında olduğu anlaşılmıştır. Tablo 4.'te belirtilen ortalamalara ve belirtilen ortalamalar arası farklar incelendiğinde 11 yaş grubu 10, 12, 13 yaş grubundan anlamlı düzeyde fazladır ($11>10$, $11>12$, $11>13$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Dil Sorunları alt boyutu ile yaş değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların yaşları ile dil sorunları puan ortalaması arasında istatistik açıdan farklılık yoktur($p=0.221$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Ekonomik Sorunlar alt boyutu ile yaş değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların yaşları ile Ekonomik Sorunlar alt boyutunun puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0.002$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc Analizi/Tukey çoklu karşılaştırma testine göre anlamlı farklılığın 10-14 yaş($p=0,004$), 11-12 yaş($p=0,014$), 11-13 yaş($p=0,017$), 11-14 yaş($p=0,000$) yaş grupları arasında olduğu anlaşılmıştır. Tablo 4.'te Ekonomik Sorunlar ile ilgili belirtilen ortalamalara ve belirtilen ortalamalar arası farklar incelendiğinde 10 yaş grubu 14 yaş grubundan anlamlı düzeyde fazladır ($10>14$). Aynı şekilde 11 yaş grubu da 12, 13 ve 14 yaş gruplarından anlamlı düzeyde fazladır($11>12$, $11>13$, $11>14$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Sosyokültürel Uyum Sorunları alt boyutu ile yaş değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların yaşları ile Sosyokültürel Sorunları alt boyutunun puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,004$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc Analizi/Tukey çoklu karşılaştırma testine göre anlamlı farklılığın 10-11 yaş($p=0,000$),

11-12 yaş($p=0,002$), 11-13 yaş($p=0,047$) yaş grupları arasında olduğu anlaşılmıştır. Tablo 4.'te Sosyokültürel Uyum Sorunları ile ilgili belirtilen ortalamalara ve belirtilen ortalamalar arası farklar incelendiğinde 11 yaş grubu 10, 12, 13 yaş gruplarından anlamlı düzeyde fazladır ($11>10$, $11>12$, $11>13$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Oryantasyon Sorunları alt boyutu ile yaş değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların yaşları ile Oryantasyon Sorunları alt boyutunun puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,034$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc Analizi/Tukey çoklu karşılaştırma testine göre anlamlı farklılığın 10-13 yaş($p=0,016$), 10-14 yaş($p=0,010$) yaş grupları arasında olduğu anlaşılmıştır. Tablo 4.'te Oryantasyon Sorunları ile ilgili belirtilen ortalamalara ve belirtilen ortalamalar arası farklar incelendiğinde 13 ve 14 yaş grubu 10 yaş grubundan anlamlı düzeyde fazladır ($13>10$, $14>10$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Kişisel Sorunlar alt boyutu ile yaş değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların yaşları ile Kişisel Sorunlar puan ortalaması arasında istatistik açıdan farklılık yoktur($p=0,075$; $p>0,05$).

Tablo 5.

Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Farkları

	Gruplar	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Fark
Alt Boyutlar	Sınıf Düzeyi						
Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Toplam Puan	A. 4	68	130,45	24,75	1,49	,205	
	B. 5	64	138,28	23,55			
	C. 6	47	133,12	20,71			
	D. 7	46	129,58	24,67			
	E. 8	42	136,92	22,83			
	Toplam	267	133,67	23,57			
Dil Sorunları	A. 4	68	14,08	5,86	,84	,498	
	B. 5	64	14,60	4,93			
	C. 6	47	13,38	5,10			
	D. 7	46	12,91	4,82			
	E. 8	42	13,88	4,93			
	Toplam	267	13,85	5,19			
Ekonomik Sorunlar	A. 4	68	10,26	2,94	1,86	,117	
	B. 5	64	9,85	2,88			
	C. 6	47	9,42	2,95			
	D. 7	46	9,13	3,51			
	E. 8	42	9,85	2,97			
	Toplam	267	9,60	3,06			
Sosyokültürel Uyum Sorunları	A. 4	68	11,94	3,87	3,65	,006**	A<B B>D
	B. 5	64	14,15	3,29			
	C. 6	47	12,93	3,49			
	D. 7	46	12,56	3,03			
	E. 8	42	13,23	3,25			
	Toplam	267	12,95	3,50			
Oryantasyon Sorunları	A. 4	68	10,75	4,17	1,94	,104	
	B. 5	64	11,65	3,49			
	C. 6	47	11,61	3,24			
	D. 7	46	11,93	3,10			
	E. 8	42	12,61	3,32			
	Toplam	267	11,61	3,57			
Kişisel Sorunlar	A. 4	68	7,27	3,37	1,05	,380	
	B. 5	64	7,82	3,06			
	C. 6	47	7,65	2,97			
	D. 7	46	7,52	3,21			
	E. 8	42	8,50	2,92			
	Toplam	267	7,71	3,13			

Notlar: **p<0,01; n= grup sayıları; $\bar{X}$ = grup ortalamaları; SS= standart sapma değerleri; F= kareler ortalamalarının oranı; p= anlamlılık değeri.

Tablo 5.'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği toplam puanı ile sınıf düzeyi değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların sınıf düzeyleri ile uyum sorunları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur($p=0.205$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Dil Sorunları alt boyutu ile sınıf düzeyi değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların sınıf düzeyi ile dil sorunları puan ortalaması arasında istatistik açıdan farklılık yoktur($p=0.498$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Ekonomik Sorunlar alt boyutu ile sınıf düzeyi değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların sınıf düzeyi ile ekonomik sorunları puan ortalaması arasında istatistik açıdan farklılık yoktur($p=0.117$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Sosyokültürel Uyum Sorunları alt boyutu ile sınıf düzeyi değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların sınıf düzeyi ile Sosyokültürel Sorunları alt boyutunun puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,006$; $p<0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc Analizi/Tukey çoklu karşılaştırma testine göre anlamlı farklılığın farklılık 4-5. sınıf($p=0,000$) ve 5-7. sınıf($p=0,002$) düzeyleri arasında olduğu anlaşılmıştır. Tablo 6.'da Sosyokültürel Uyum Sorunları ile ilgili belirtilen ortalamalara ve belirtilen ortalamalar arası farklar incelendiğinde 5. sınıf düzeyi 4. ve 7. sınıf düzeylerinden anlamlı düzeyde fazladır ($5>4$, $5>7$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Oryantasyon Sorunları alt boyutu ile sınıf düzeyi değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların sınıf düzeyi ile oryantasyon sorunları puan ortalaması arasında istatistik açıdan farklılık yoktur($p=0.104$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Kişisel Sorunlar alt boyutu ile sınıf düzeyi değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı

uyruklu çocukların sınıf düzeyi ile kişisel sorunları puan ortalaması arasında istatistik açıdan farklılık yoktur($p=0.380$; $p>0,05$).

Tablo 6.

Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Alt Boyutlarının Hangi Ülkelerden Geldikleri Değişkenine Göre Farkları

	Gruplar	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Fark
Alt Boyutlar	Ülke						
Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları	A. Afganistan	41	145,34	25,71			
	B. Irak	166	130,69	21,50			
	C. Diğer	60	133,91	23,57	6,61	,002*	$A>B$ $A>C$
Toplam Puan	Toplam	267	133,67	23,57			
	A. Afganistan	41	14,51	5,38			
Dil Sorunları	B. Irak	166	13,95	5,14	,93	,394	
	C. Diğer	60	13,13	5,19			
	Toplam	267	13,85	5,19			
	A. Afganistan	41	10,43	3,44			
Ekonomik Sorunlar	B. Irak	166	9,37	2,90	2,02	,135	
	C. Diğer	60	9,66	3,16			
	Toplam	267	9,60	3,06			
	A. Afganistan	41	13,41	3,68			
Sosyokültürel Uyum Sorunları	B. Irak	166	12,86	3,30	,41	,664	
	C. Diğer	60	12,90	3,93			
	Toplam	267	12,95	3,50			
	A. Afganistan	41	12,68	3,62			
Oryantasyon Sorunları	B. Irak	166	11,18	3,35	3,59	,029*	$A>B$
	C. Diğer	60	12,08	3,98			
	Toplam	267	11,61	3,57			
	A. Afganistan	41	9,07	3,36			
Kişisel Sorunlar	B. Irak	166	7,22	2,93	6,59	,002*	$A>B$
	C. Diğer	60	8,11	3,23			
	Toplam	267	7,71	3,13			

Notlar: * $p<0,05$; n= grup sayıları; $\bar{X}$ = grup ortalamaları; SS= standart sapma değerleri; F= kareler ortalamalarının oranı; p= anlamlılık değeri; C. Diğer: Suriye + İran + Diğer Ülkeler

Tablo 6.'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği toplam puanı ile hangi ülkeden geldikleri değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların geldikleri ülkeler ile uyum sorunları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,002$; $p<0,05$) Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc Analizi/Tukey çoklu karşılaştırma testine göre anlamlı farklılığın Afganistan-Irak ($p=0,001$) ve Afganistan-Diğer ülkeler ($p=0,040$) ülke grupları arasında olduğu anlaşılmıştır. Tablo 6.'da belirtilen ortalamalara ve belirtilen ortalamalar arası farklar incelendiğinde Afganistan grubu, Irak ve Diğer ülke gruplarından anlamlı düzeyde fazladır (Afganistan>Irak, Afganistan>Diğer ülkeler).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Dil Sorunları alt boyutu ile hangi ülkeden geldikleri değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların geldikleri ülkeler ile dil sorunları puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur ($p=0.394$; $p>0,05$)

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Ekonomik Sorunlar alt boyutu ile hangi ülkeden geldikleri değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların geldikleri ülkeler ile ekonomik sorunları puan ortalaması arasında istatistik açıdan farklılık yoktur($p=0.135$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Sosyokültürel Uyum Sorunları alt boyutu ile hangi ülkeden geldikleri değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların geldikleri ülkeler ile sosyokültürel sorunları puan ortalaması arasında istatistik açıdan farklılık yoktur($p=0.664$; $p>0,05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Oryantasyon Sorunları alt boyutu ile hangi ülkeden geldikleri değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların geldikleri ülkeler ile oryantasyon sorunları puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,029$; $p<0,05$) Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc Analizi/Tukey çoklu karşılaştırma testine göre anlamlı farklılığın Afganistan-Irak($p=0,043$) ülke grupları arasında olduğu anlaşılmıştır. Tablo 6.'da Sosyokültürel

Uyum Sorunları ile ilgili belirtilen ortalamalara ve belirtilen ortalamalar arası farklar incelendiğinde Afganistan, Irak ülke grubundan anlamlı düzeyde fazladır (Afganistan>Irak).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Kişisel Sorunlar alt boyutu ile hangi ülkeden geldikleri değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan ANOVA sonucuna göre yabancı uyruklu çocukların geldikleri ülkeler ile kişisel sorunları puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,002$; $p<0,05$) Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan Post-Hoc Analizi/Tukey çoklu karşılaştırma testine göre anlamlı farklılığın Afganistan-Irak($p=0,002$) ülke grupları arasında olduğu anlaşılmıştır. Tablo 6.'da Kişisel Sorunlar ile ilgili belirtilen ortalamalara ve belirtilen ortalamalar arası farklar incelendiğinde Afganistan, Irak ülke grubundan anlamlı düzeyde fazladır (Afganistan>Irak)

Tablo 7.

Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Alt Boyutlarının Anne-Baba Çalışma Durumu Değişkenine Göre Farkları

	Gruplar	n	$\bar{x}$	t	p
Alt Boyutlar	Anne-Baba Çalışma Durumu				
Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Toplam Puan	Çalışıyor	157	134,34	,55	,580
	Çalışmıy or	110	132,70		
Dil Sorunları	Çalışıyor	157	13,75	-,36	,719
	Çalışmıy or	110	13,99		
Ekonomik Sorunlar	Çalışıyor	157	9,52	-,51	,608
	Çalışmıy or	110	9,71		
Sosyokültürel Uyum Sorunları	Çalışıyor	157	13,01	,30	,765
	Çalışmıy or	110	12,88		
Oryantasyon Sorunları	Çalışıyor	157	12,04	2,34	,020*
	Çalışmıy or	110	11,00		
Kişisel Sorunlar	Çalışıyor	157	7,74	,20	,835
	Çalışmıy or	110	7,66		

Notlar: * $p<0,05$; n= grup sayıları; $\bar{X}$ = grup ortalamaları

Tablo 7.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği toplam puanı ile anne baba çalışma durumu değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucuna göre uyum sorunları toplam puan ortalamaları ile anne veya babanın çalışma durumu değişkeni arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur($p=0.580$; $p>0.05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Dil Sorunları alt boyutu ile anne baba çalışma durumu değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucuna göre dil sorunları puan ortalamaları ile anne veya babanın çalışma durumu değişkeni arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur($p=0.719$; $p>0.05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Ekonomik Sorunlar alt boyutu ile anne baba çalışma durumu değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucuna göre ekonomik sorunlar puan ortalamaları ile anne veya babanın çalışma durumu değişkeni arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur($p=0.608$; $p>0.05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Sosyokültürel Uyum Sorunları alt boyutu ile anne baba çalışma durumu değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucuna göre sosyokültürel uyum sorunları puan ortalamaları ile anne veya babanın çalışma durumu değişkeni arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur($p=0.765$; $p>0.05$).

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Oryantasyon Sorunları alt boyutu ile anne baba çalışma durumu değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucuna göre oryantasyon sorunları puan ortalamaları ile anne veya babanın çalışma durumu değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p=0.020$; $p>0.05$). Tablo 7.'de Oryantasyon Sorunları ile ilgili belirtilen ortalamalara göre anne veya babası çalışan yabancı uyruklu çocukların oryantasyon puan ortalamalarının ($\bar{x}=12,04$) anne veya babası çalışmayan yabancı uyruklu çocuklara ($\bar{x}=11,00$) göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği'nin Kişisel Sorunlar alt boyutu ile anne baba çalışma durumu değişkeni arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucuna göre

kişisel sorunlar puan ortalamaları ile anne veya babanın çalışma durumu değişkeni arasında istatistiksel açıdan farklılık yoktur($p=0.835$; $p>0.05$).

4.3. Değişkenler Arası Korelasyon Analizleri

Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve alt boyutları ile öğrencilerin Türkiye’de bulunma süresi ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığına yönelik olarak Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 8.’de sunulmuştur.

Tablo 8.

Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Alt Boyutları İle Türkiye’de Bulunma Süresi ve Kardeş Sayısı Değişkenleri Arasındaki İlişki

		Türkiye’de Bulunma Süresi	Kardeş Sayısı	Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Toplam Puan	Dil Sorunları	Ekonomik Sorunlar	Sosyokültürel Uyum Sorunları	Oryantasyon Sorunları	Kişisel Sorunlar
Türkiye’de Bulunma Süresi	Korelasyon	1	,152*	-,083	-,147*	-,005	-,022	-,051	-,058
	Katsayısı								
	P		,013	,179	,016	,934	,723	,408	,343
	N		267	267	267	267	267	267	267
Kardeş Sayısı	Korelasyon		1	,141*	,159**	,183**	,073	-,050	-,024
	Katsayısı								
	P			,022	,009	,003	,237	,419	,699
	N			267	267	267	267	267	267
Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Toplam Puan	Korelasyon			1	,511**	,536**	,621**	,603**	,645**
	Katsayısı								
	P				,000	,000	,000	,000	,000
	N				267	267	267	267	267

Tablo 8.'de görüldüğü üzere yapılan korelasyon analizi sonucuna göre yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'de bulunma süresi değişkeni dikkate alındığında (a) dil sorunları alt boyutu ile Türkiye'de bulunma süresi arasındaki ilişkinin negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu fakat (b) yabancı öğrenciler uyum sorunları toplam puanı ile Türkiye'de bulunma süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı, (c) ekonomik sorunlar alt boyutu ile Türkiye'de bulunma süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı, (d) sosyokültürel uyum sorunları alt boyutu ile Türkiye'de bulunma süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı, (e) oryantasyon sorunları alt boyutu ile Türkiye'de bulunma süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı, (f) kişisel sorunlar alt boyutu ile Türkiye'de bulunma süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmüştür.

Tablo 8.'deki yabancı uyruklu öğrencilerin kardeş sayısı değişkeni dikkate alındığında ise (a) yabancı öğrenciler uyum sorunları toplam puanı ile kardeş sayısı arasındaki ilişkinin pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu, (b) dil sorunları alt boyutu ile kardeş sayısı arasındaki ilişkinin pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu, (c) ekonomik sorunlar alt boyutu ile kardeş sayısı arasındaki ilişkinin pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu fakat (d) sosyokültürel uyum sorunları alt boyutu ile yabancı uyruklu öğrencilerin kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı, (e) oryantasyon sorunları alt boyutu ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı aynı şekilde (f) kişisel sorunlar alt boyutu ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmüştür.

4.4. Hipotezlerin Sınanması

Tablo 9.

Çalışma Kapsamındaki Hipotezlerin Sonuçları

H1: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların cinsiyetleri ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları bakımından farklılık vardır.	Red
H2: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların yaşları ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları bakımından farklılık vardır.	Kabul
H3: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların hangi ülkeden geldikleri ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları bakımından farklılık vardır.	Kabul
H4: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların sınıf düzeyleri ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları bakımından farklılık vardır.	Red
H5: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların Türkiye’de bulunma süreleri ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları arasında ilişki vardır.	Red
H6: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların kardeş sayıları ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları arasında ilişki vardır.	Kabul
H7: Eskişehir ilinde eğitim alan yabancı çocukların anne-baba çalışma durumu ile uyum sorunları ölçek puan ortalamaları bakımından farklılık vardır.	Red

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu çocukların uyum problemlerinin değerlendirilmesi amacıyla 2020 yılı Şubat ayı içerisinde Eskişehir ili Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerindeki 267 Suriyeli, Iraklı, İranlı, Afgan ve Özbek ilkokul ve ortaokul öğrencisine uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış kişisel bilgi formundan elde edilen bulguların tartışılması yapılmıştır. Araştırmanın Tartışma bölümü Bulgular bölümündeki akışa göre incelenmiştir.

5.1. Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ve Demografik Özellikler ile İlgili Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeğinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşma düzeyi incelendiğinde araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocukların uyum sorunları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Erkek çocukların uyum sorunları puan ortalamaları ($\bar{x}=134,21$) kız çocukların uyum sorunları puan ortalamalarına ($\bar{x}=133,17$) göre daha yüksek olsa da bu farklılığın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir. Bir diğer deyişle yabancı çocukların uyum sorunları cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır. Aynı şekilde yabancı öğrenciler uyum sorunları ölçeğinin dil sorunları, ekonomik sorunlar, sosyokültürel uyum sorunları, oryantasyon sorunları ve kişisel sorunlar alt boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Nitekim ilgili alanyazında da araştırma bulgumuzu destekleyen çok sayıda çalışma yer almaktadır. Cengiz (2018) tarafından yapılan Suriyeli ortaokul öğrencilerinin psikososyal uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da Suriyeli öğrencilerin uyum sorunları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Aytekin (2019) tarafından yapılan imam hatip liselerinde okuyan Suriyeli öğrencilerin uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da Suriyeli öğrencilerin uyum sorunlarının cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği görülmektedir. Benzer şekilde Öztürk (2019) tarafından yapılan Türkiye’deki Suriyeli ergenlerin psikolojik uyumlarının belirlenmesi çalışmasında da Suriyeli öğrencilerin psikolojik uyum sorunlarının cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Buna rağmen ilgili

alanyazında araştırma bulgumuzu desteklemeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Öyle ki Öztürk (2017) tarafından yapılan İstanbul'da yaşayan Suriyeli öğrencilerin uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da Suriyeli öğrencilerin cinsiyetlerine göre sosyal uyum sorunlarının farklılaştığı ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla sosyal uyum problemi yaşadıkları görülmektedir. Akdeniz (2018) tarafından yapılan Türkiye'de yaşayan Suriyeli öğrencilerin uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da Suriyeli öğrencilerinin uyum sorunlarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla uyum problemi yaşadıkları görülmektedir. Aynı şekilde Güzel (2019) tarafından yapılan Türkiye'de eğitim gören Suriyeli öğrencilerin uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da Suriyeli öğrencilerinin uyum sorunlarının cinsiyetlerine göre farklılaştığı ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla uyum problemi yaşadıkları görülmektedir. Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde Türkiye'deki eğitim gören yabancı uyruklu çocukların cinsiyetlerine göre yaşadıkları uyum problemleri konusunda farklı görüşlerin olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda araştırma bulgumuzun ilgili alanyazın tarafından kısmen desteklendiği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeğinin yaş değişkenine göre farklılaşma düzeyi incelendiğinde araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocukların uyum sorunları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Öyle ki 11 yaşındaki yabancı uyruklu çocukların uyum sorunları diğer yaş grubundaki çocuklara göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Öztürk (2017) tarafından yapılan İstanbul'da yaşayan Suriyeli öğrencilerin uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da 10 yaşının üzerinde olan Suriyeli öğrencilerin akran sorunlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı şekilde Cengiz (2018) tarafından yapılan Suriyeli ortaokul öğrencilerinin psikososyal uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da Suriyeli öğrencilerin yaşları arttıkça uyum sorunlarının da arttığı görülmektedir. Bu durumun yabancı uyruklu çocukların yaşananlardan daha az etkilenecek daha kolay uyum sağlamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim İnsan Hakları İzleme Örgütü (2015) tarafından yapılan çalışmada da yaşanan herhangi bir felaket, savaş vb. olumsuz durumdan bireylerin nasıl etkilendikleri ve ne düzeyde etkilendikleri bireylerin yaşları ile ilgili olduğu ve yaşları küçük olan çocukların sosyal uyum düzeylerinin daha iyi olduğu görülmektedir. Buna rağmen ilgili alanyazında araştırma bulgusunu desteklemeyen çalışmalar da yer almaktadır. Esentürk Ercan (1998) tarafından yapılan yabancı uyruklu öğrencilere ait

sorunların demografik değişkenlere göre belirlenmesi çalışmasında yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları problemlerin yaş değişkenine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Benzer şekilde Allaberdiyev (2007) tarafından yapılan Türkiye’de yükseköğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin uyum problemlerinin belirlenmesi çalışmasında da yabancı uyruklu öğrencilerin yaşları ile uyum problemleri arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Aynı şekilde Özçetin (2013) tarafından yapılan yükseköğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarının belirlenmesi çalışmasında da yabancı uyruklu öğrencilerin yaşlarının sosyal uyum problemlerine göre farklılaşmadığı görülmektedir. İlgili çalışmaların araştırma bulgumuz ile farklılık göstermesinde yaşları birbirine yakın daha büyük yaş gruplarının örneklem olarak belirlenmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde yabancı uyruklu çocukların yaşlarına göre uyum sorunlarının farklılaşma düzeyleri arasında farklı görüşlerin olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda araştırma bulgumuzun kısmen desteklediği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeğinin sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşma düzeyi incelendiğinde araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocukların uyum sorunları ile sınıf düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna rağmen uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeğinin Sosyokültürel Uyum Sorunları alt boyutunun sınıf düzeyine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Öyle ki 5. Sınıfa devam eden yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları sosyokültürel uyum sorunları diğer sınıf kademelerine devam eden yabancı uyruklu çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda çocukların sınıfları ve yaşları birbirine yakın olduğundan yaşadıkları uyum problemleri konusunda benzerlikler olsa da ortaokula yeni başlayan yabancı uyruklu çocukların sosyokültürel uyum problemlerini daha fazla yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu durumun ilkokuldan ortaokula geçiş yapan yabancı uyruklu çocukların gerekli dil becerilerini geliştirememelerinden, hızlı bir şekilde yakın arkadaşlık ilişkisi kuramamalarından ve çeşitli etkinliklere katılım konusunda çekingen davranmalarından ve kültürleşme süreçlerinin zorlu geçmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim ilgili alanyazında da araştırma bulgumuzu destekleyici çalışmalar yer almaktadır. Allaberdiyev (2007) tarafından yapılan Türkiye’de yükseköğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin uyum problemlerinin belirlenmesi çalışmasında birinci sınıfa devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin ailelerinden uzakta yeni bir kültüre uyum sağlama konusunda diğer sınıf düzeylerindeki

öğrencilere göre daha fazla zorluk yaşadıkları görülmektedir. Kumcağız, Dadashzadeh ve Alakuş (2016) yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin sınıf düzeyine göre yaşadıkları uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da birinci sınıfa devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları sosyokültürel sorunların diğer sınıf kademelerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Aynı şekilde Cengiz (2018) tarafından yapılan Suriyeli ortaokul öğrencilerinin psikososyal uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da 5. Sınıfa devam eden yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları sosyokültürel uyum sorunlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde üst sınıf kademelerine geçen çocukların dil becerilerinin gelişmesinden, kendi ülkelerindeki ve Türk akranları ile arkadaşlık ilişkisi kurabilmelerinden ve bu durumun kültürleşme sürecini kolaylaştırmasından dolayı daha düşük sınıf kademesindeki çocukların daha fazla sosyokültürel uyum problemi yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda araştırma bulgumuz ilgili alanyazın tarafından kısmen desteklenmektedir.

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeğinin öğrencilerin geldikleri ülke değişkenine göre farklılaşma düzeyi incelendiğinde araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocukların uyum sorunları ile geldikleri ülke değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Öyle ki Afganistan'dan ve Irak'tan gelen yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum sorunlarının diğer ülkelerden gelen yabancı uyruklu çocuklara göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Aynı şekilde Afganistan'dan gelen yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları oryantasyon sorunlarının ve kişisel sorunlarının da diğer ülkelerden gelen yabancı uyruklu çocuklara göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Buna rağmen yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları ekonomik sorunlar ve sosyokültürel uyum sorunları konusunda benzerlikler olduğu görülmektedir. Bir diğer deyişle yabancı uyruklu çocukların geldikleri ülkeler ile yaşadıkları ekonomik sorunlar ve kültürel sorunlar konusunda anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu durumun özellikle Afganistan ve Suriye'de yaşanan savaş ve hastalık durumlarından dolayı çocukların zorunlu sebeplerden göç etmelerinin diğer ülkelerden gelen öğrencilere göre daha güncel olmasının yeni bir kültüre, çevreye, eğitim öğretime vb. uyum sağlama konusunda daha fazla güçlük oluşturmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. İlgili alanyazında da araştırma bulgumuzu destekleyen çalışmalar yer almaktadır. Öyle ki Yıldız (2012) tarafından yapılan Isparta'ya gelen yabancı uyruklu sığınmacıların sosyal uyum problemlerinin belirlenmesi çalışmasında da sığınmacıların uyrukları ile sosyal

uyum problemi yaşama düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Aliyev ve Öğülmüş (2016) tarafından yapılan Türkiye'deki yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlenme düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında da öğrencilerin geldikleri ülkeler ile sosyal uyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve Kafkasya'dan gelen öğrencilerin Avrupa ve Ortadoğu'dan gelen öğrencilere göre daha fazla sosyal uyum problemi yaşadıkları görülmektedir. Aynı şekilde Köleoğlu (2018) tarafından yapılan uluslararası öğrencilerin sosyal uyum problemlerinin belirlenmesi çalışmasında da Türk devletlerinden gelen uluslararası öğrenciler ile diğer devletlerden gelen uluslararası öğrenciler arasında sosyal uyum problemi konusunda anlamlı farklılık bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde çocukların sosyal uyum problemi yaşamalarının geldikleri ülkelere farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda ilgili alanyazının araştırma bulgumuzu desteklediği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeğinin öğrencilerin anne babalarının çalışma durumu değişkenine göre farklılaşma düzeyi incelendiğinde araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocukların uyum sorunları ile anne babalarının çalışma durumu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bir diğer deyişle anne babası çalışan yabancı uyruklu çocuklar ile anne babası çalışmayan yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum problemleri benzerlik göstermektedir. Öztürk (2017) tarafından yapılan İstanbul'da yaşayan Suriyeli öğrencilerin uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da Suriyeli öğrencilerin sosyal davranışlar konusunda uyum problemi yaşamalarının anne babaların çalışma durumlarına göre farklılaşmadığı görülmektedir. Cengiz (2018) tarafından yapılan Suriyeli ortaokul öğrencilerinin psikososyal uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da Suriyeli öğrencilerin sosyal uyum sorunlarının anne babaların çalışma durumlarına göre farklılaşmadığı görülmektedir. Buna rağmen yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları oryantasyon sorunlarının anne babalarının çalışma durumlarına göre farklılaştığı görülmektedir. Öyle ki anne babası çalışan yabancı uyruklu çocukların oryantasyon sorunlarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun yabancı uyruklu öğrencilerin ailelerinin çalıştıklarından dolayı kendileri ile yeteri kadar ilgilenememelerinin yaşanılan sosyal hayata, çevreye ve şehre ve kültüre uyum sağlama konusunda problemler yaşamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Güzel (2019) tarafından yapılan Türkiye'de eğitim gören Suriyeli öğrencilerin uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da Suriyeli öğrencilerinin babalarının gelir düzeyleri ile oryantasyon problemleri arasında anlamlı farklılık olduğu ve gelir düzeyi düşük olan

öğrencilerin sosyal etkinlikler için daha az para ayırabildikleri ve Türkçeyi anlama ve konuşma konusunda daha fazla problem yaşayabildikleri görülmektedir. Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde yabancı uyruklu çocukların anne babaların çalışma durumlarının genel uyum düzeylerine göre farklılık göstermediği ancak oryantasyon problemleri konusunda gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin daha fazla oryantasyon problemi yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda ilgili alanyazının araştırma bulgumuzu desteklediği düşünülmektedir.

5.2. Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları ile Öğrencilerin Türkiye’de Bulunma Süresi ve Kardeş Sayısı Arasındaki İlişkinin Tartışılması

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği ve alt boyutları ile yabancı uyruklu çocukların Türkiye’de bulunma süresi arasındaki ilişki incelendiğinde yabancı çocukların uyum sorunları toplam puanı ile çocukların Türkiye’de bulunma süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Allaberdiyev (2007) tarafından yapılan Türkiye’de yükseköğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin uyum problemlerinin belirlenmesi çalışmasında da yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de bulunma süreleri ile genel uyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Benzer şekilde Özçetin (2013) tarafından yapılan yükseköğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarının belirlenmesi çalışmasında da yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de kalma süreleri ile sosyal uyum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yabancı öğrenciler uyum sorunları toplam puanının yanı sıra yabancı öğrencilerin ekonomik sorunları, sosyokültürel uyum sorunları, oryantasyon sorunları ve kişisel sorunları ile Türkiye’de bulunma süreleri arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yıldız (2012) tarafından yapılan Isparta’ya gelen yabancı uyruklu sığınmacıların sosyal uyum problemlerinin belirlenmesi çalışmasında da yabancı uyruklu sığınmacıların Isparta’da bulunma süreleri ile kişisel sorunları ve sosyokültürel uyum sorunları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Öztürk (2017) tarafından yapılan İstanbul’da yaşayan Suriyeli öğrencilerin uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da Suriyeli öğrencilerin Türkiye’de bulunma süreleri ile akran sorunları ve sosyal davranışlarda bulunmaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Buna rağmen yabancı çocukların dil sorunları ile Türkiye’de kalma süreleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Öyle ki yabancı çocukların Türkiye’de kalma süreleri

arttıkça dil sorunlarını azaldığı anlaşılmaktadır. Bu durum çocukların Türkiye’de ikamet süreleri arttıkça bulunulan kültüre, çevreye ve sosyal hayata daha fazla uyum sağladıklarından dolayı akran ilişkilerinin güçlenmesinden ve dil sorunlarının azalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Boylu ve Çangal (2015) tarafından yapılan yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Bosna-Hersekli öğrencilerin konuşma kaygılarının belirlenmesi çalışmasında da öğrencilerin Türkiye’de bulunma süreleri arttıkça konuşma kaygılarının azaldığı görülmektedir. Sungur, Şahin, Can, Şahin, Duman, Pektaş, Doğan, Alkan ve Onuk (2016) tarafından yapılan yükseköğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin belirlenmesi çalışmasında da yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye’de bulunma süresi arttıkça sosyal uyum problemi yaşamalarının azaldığı görülmektedir. İlgili çalışmada öğrencilerin akran ilişkilerinin güçlenmesinin dil sorunlarını azalttığı ve sosyal uyum konusunda daha başarılı olmasını sağladığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde ilgili alanyazının araştırma bulgumuzu desteklediği anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu çocuklara uygulanan Yabancı Öğrenciler Uyum Sorunları Ölçeği ve alt boyutları ile yabancı uyruklu çocukların kardeş sayısı arasındaki ilişki incelendiğinde yabancı çocukların uyum sorunları toplam puanı ile kardeş sayısı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Öyle ki yabancı çocukların kardeş sayısı arttıkça uyum sorunlarının da arttığı anlaşılmaktadır. Öztürk (2017) tarafından yapılan İstanbul’da yaşayan Suriyeli öğrencilerin uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da öğrencilerin kardeş sayısının artmasının dikkat eksikliği ve hiperaktivite problemlerinin de artmasına ve beraberinde sosyal uyum düzeylerinin azalmasına neden olduğu görülmektedir. Aynı şekilde Öğretir, Şengül ve Özçelik (2017) tarafından yapılan Suriyeli çocukların sosyal uyumlarının incelenmesi çalışmasında da 2 kardeşe sahip Suriyeli çocukların 4 kardeşe sahip Suriyeli çocuklara göre sosyal uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bir diğer deyişle Suriyeli çocukların kardeş sayısı arttıkça sosyal uyum düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Benzer şekilde yabancı çocukların dil sorunları ve ekonomik sorunları ile kardeş sayısı arasında da pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Saleh (2020) tarafından yapılan Türkiye’de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyoekonomik ve mesleki problemlerinin belirlenmesi çalışmasında da yabancı uyruklu öğrencilerin kardeş sayısı arttıkça ekonomik sorunların da arttığı görülmektedir. Buna rağmen Türkiye’de eğitim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyokültürel uyum sorunları, oryantasyon sorunları ve kişisel sorunlar ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir

ilişki bulunmamaktadır. Öztürk (2017) tarafından yapılan İstanbul’da yaşayan Suriyeli öğrencilerin uyum sorunlarının belirlenmesi çalışmasında da Suriyeli öğrencilerin kardeş sayısı ile akran sorunları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinden ilgili alanyazının araştırma bulgumuzu desteklediği anlaşılmaktadır.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Son yıllarda ülkemize zorunlu olarak göç etmek ve sığınmak durumunda kalan yabancı uyruklu bireylerin sayısı sürekli artış göstermektedir. Türkiye'ye göç eden yabancı uyruklu ailelerin çocukları bu zor koşullar altında hayatına devam etmektedirler. Bu durum önemli bir sayıda kayıp nesil oluşmasına neden olacağından MEB çeşitli projelerle yabancı uyruklu çocukların eğitim ve uyum sürecini desteklemektedir. Yapılan eğitim ve uyum faaliyetlerine rağmen yabancı uyruklu çocukların çeşitli etkenlere bağlı olarak uyum problemi yaşadıkları görülmektedir. İlgili alanyazında İstanbul, Ankara, Bursa vb. büyükşehirlerde yaşayan yabancı uyruklu çocukların çeşitli nedenlere bağlı olarak uyum problemleri yaşadıkları görülmektedir. Eskişehir ilinde de eğitim gören yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum problemlerine ilişkin herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu doğrultuda çalışmamızda da Eskişehir ilinde eğitim gören yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum sorunları çeşitli değişkenlere göre incelenmektedir.

Eskişehir ilinde eğitim gören yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum problemlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ancak Eskişehir ilinde eğitim gören yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum problemlerinin yaş değişimine göre farklılaştığı gözlemlenmiştir. Genel olarak yabancı çocukların yaşları ilerledikçe yaşadıkları uyum problemlerinin azaldığı görülmektedir. Bu durumun yabancı çocukların dil sorunlarının azalmasından, arkadaşlık ilişkileri kurabilmelerinden ve bulundukları kültüre ve çevreye daha kolay uyum sağlamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. İlgili alanyazında da benzer bulgulara rastlanmaktadır. Aynı şekilde Eskişehir ilinde eğitim gören yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum problemleri sınıf düzeyine göre yalnızca sosyokültürel uyum sorunlarında farklılaşmaktadır. Ortaokula yeni başlayan yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları sosyokültürel uyum problemleri diğer sınıf kademelerindeki yabancı uyruklu çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun ilkokuldan ortaokula geçiş yapan yabancı uyruklu çocukların gerekli dil becerilerini geliştirememelerinden, hızlı bir şekilde yakın arkadaşlık ilişkisi kuramamalarından ve çeşitli etkinliklere katılım konusunda çekingen davranmalarından ve kültürleşme

süreçlerinin zorlu geçmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Eskişehir ilinde eğitim gören yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum sorunları çocukların geldikleri ülkelere göre de farklılaştığı anlaşılmaktadır. Özellikle Afganistan ve Suriye’den gelen yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum sorunlarının diğer ülkelerden gelen çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun özellikle Afganistan ve Suriye’de yaşanan savaşın daha yakın tarihli olmasından dolayı çocukların yaşadıkları travmaların devam etmesinin yeni bir kültüre, çevreye, eğitim öğretime vb. uyum sağlama konusunda daha fazla güçlük oluşturmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Aynı şekilde Eskişehir ilinde eğitim gören yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum problemleri anne veya babalarının çalışma durumuna göre yalnızca oryantasyon sorunlarında farklılaşmaktadır. Anne veya babası çalışan çocukların yaşadıkları oryantasyon sorunlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun yabancı uyruklu çocukların ailelerinin çalıştıklarından dolayı kendileri ile yeteri kadar ilgilenememelerinin yaşanılan sosyal hayata, çevreye ve şehre ve kültüre uyum sağlama konusunda problemler yaşamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Eskişehir ilindeki yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum sorunları ile Türkiye’de bulunma süresi arasındaki ilişki incelendiğinde yabancı uyruklu çocukların Türkiye’de bulunma süreleri ile yaşadıkları uyum sorunları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Aynı şekilde çocukların ekonomik sorunları, sosyokültürel uyum sorunları, oryantasyon sorunları ve kişisel sorunları ile Türkiye’de bulunma süreleri arasında da anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Ancak yabancı uyruklu çocukların Türkiye’de yaşadıkları süre arttıkça yaşadıkları dil sorunlarının azaldığı görülmektedir. Bu durumun çocukların Türkiye’deki ikamet süreleri arttıkça bulunulan kültüre, çevreye ve sosyal hayata daha fazla uyum sağladıklarından dolayı akran ilişkilerinin güçlenmesinden ve dil sorunlarının azalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Eskişehir ilindeki yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum sorunları ile kardeş sayısı arasındaki ilişki incelendiğinde ise çocukların kardeş sayısı arttıkça yaşadıkları uyum sorunlarının da arttığı görülmektedir. Aynı şekilde çocukların kardeş sayısının arttıkça dil sorunlarının ve ekonomik sorunların da arttığı görülmektedir. Bu durumun çocukların kardeşleri ile ana dilleri ile iletişim kurmasından ve kardeşleri ile daha fazla vakit geçirdiklerinden dolayı bulunulan şehrin kültürel özelliklerini göstermekten ziyade kendi kültürel özelliklerini sürdürmeye devam etmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. İlgili alanyazında da araştırma benzer bulgulara rastlanmaktadır. Bu

doğrultuda kardeş sayısının yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları uyum sorunları konusunda etkili olduğu anlaşılmaktadır. Ancak Eskişehir ilinde eğitim gören yabancı uyruklu çocukların kardeş sayıları ile yaşadıkları sosyokültürel uyum sorunları, oryantasyon sorunları ve kişisel sorunları ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. İlgili alanyazında da araştırma benzer bulgulara rastlanmaktadır.

6.2. Öneriler

Bu araştırma Eskişehir ilinin Tepebaşı ve Odunpazarı ilçelerindeki yabancı uyruklu çocuklarla sınırlandırılmıştır. Araştırma örnekleminin genişleterek Eskişehir ilindeki diğer ilçelerde eğitim gören yabancı uyruklu çocukların da araştırmaya dahil edilmesi Eskişehir ili olarak belirlenen evrenin temsil gücünü arttıracığı öngörülmektedir.

Aynı şekilde bu araştırmada elde edilen sonuçlar belirli bir zaman diliminde tek seferde alınan veriler ile sınırlandırılmıştır. Bu doğrultuda sonraki çalışmalarda aynı yabancı uyruklu çocukların farklı sınıf seviyelerinde ve farklı zamanlarda alınan verilerler değerlendirilmesi uyum problemlerinin belirlenmesi konusunda daha güvenilir bilgi edinilmesini sağlayabilir.

Uyum sorunlarının belirlenmesi konusunda yalnızca yabancı öğrencilerden veri alınmasının yanı sıra öğretmenlerin, Türk öğrencilerin ve okul yöneticilerinin görüşlerinin de ele alınması yabancı uyruklu çocukların eğitim ortamındaki uyum sorunlarının belirlenmesi konusunda daha kapsamlı sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir.

Özellikle ilkokuldan ortakula geçen yabancı uyruklu çocukların sosyokültürel uyum problemleri yaşadıkları görüldüğünden okul rehber öğretmenleri tarafından 5. Sınıf oryantasyon çalışmalarının yabancı uyruklu çocukların da anlayabileceği ve algılayabileceği şekilde düzenlenmesi yabancı uyruklu çocukların yeni kültüre uyum sağlamasını kolaylaştırabilir.

Kardeş sayısı fazla olan yabancı uyruklu çocukların yaşadıkları ekonomik sorunlar dikkate alındığında gerek belediyelerin sosyal yardımlaşma vakıflarından gerekse sivil toplum kuruluşları tarafından ekonomik problemlerin giderilmesine yönelik olarak burs imkanlarının artırılması yabancı uyruklu çocukların uyum sorunlarını azaltabilir. Aynı şekilde düzenlenecek yardım kampanyaları ve iş sahibi olmayan ebeveynlere yönelik istihdam olanaklarının sağlanması yabancı uyruklu çocukların ekonomik problemlerin azalmasını sağlayabilir.

7. KAYNAKÇA

- Akdeniz, Y. (2018). *Türkiye’de yaşayan Suriyeli mülteci öğrencilerin uyum sorunları: Şanlıurfa ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Aliyev, R. ve Öğülmüş, S. (2016). Yabancı uyruklu öğrencilerin kültürlenme düzeylerinin incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 89-124.
- Allaberdiyev, P. (2007). *Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye’ye yüksek öğrenim görmeye gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aytekin, M. D. (2018). *İmam hatip liselerinde okuyan Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları uyum ve dil sorunları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) (t.y.) *Mülteci ve göçmen*. https://www.unhcr.org/cy/wpcontent/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_TR.pdf. Erişim tarihi: 01.11.2019.
- Boylu, E. ve Çangal, Ö. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Bosna-Hersekli öğrencilerin konuşma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 349-368.
- Bülbül, S. ve Köse, A. (2010). Türkiye’de bölgelerarası iç göç hareketlerinin çok boyutlu ölçekleme yöntemi ile incelenmesi. *Istanbul University Journal of the School of Business Administration*, 39(1). 75-84.
- Büyükçalık, M. E. (2014). *Mülteci Hukuku’nun gelişimi ve Türkiye’de mültecilerin sosyal hakları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Ç. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cengiz, E. (2018). *Suriyeli ortaokul öğrencilerinin psikososyal uyum sorunları ile demografik özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 67-91.

- Erdal, İ. (2006). Türk Yunan nüfus değişiminde Türk mubadillere yapılan yardım faaliyetleri. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 25(40), 203-214.
- Ergin, D. Y. ve Ermağan, B. (2011, Nisan). Çok kültürlülük ve sosyal uyum. In 2nd International Conference on New Trends in, Antalya.
- Ergüven, N. S. ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası mülteci hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62(4), 1007-1062.
- Esentürk Ercan, L. (1998). *Yabancı uyruklu ve Türk üniversite öğrencilerine ait sorunların bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Geçici Koruma Yönetmeliği (2014, Ekim 22). *Resmi Gazete* (Sayı: 29153). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.20146883.pdf>. Erişim tarihi: 01.11.2019
- Gökçer, N. (2017). Yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin psikolojik uyumları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(1), 98-108.
- Güçlü, N. (1996). Yabancı öğrencilerin uyum problemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(12), 101-110.
- Güllüpcinar, F. (2012). Göç olgusunun ekonomi-politiği ve uluslararası göç kuramları üzerine bir değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 53-85.
- Güngör, F. ve Şenel, E. A. (2018). Yabancı uyruklu ilköğretim öğrencilerinin eğitim-öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 124-173.
- Güzel, S. (2019). *Türkiye’de öğrenim gören geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin uyum problemlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara.
- İçduygu, A. ve Sirkeci, İ. (1999). Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde göç hareketleri. O. Baydar. (Ed.), *75 yılda köylerden şehirlere içinde* (s. 249-268), İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- İnsan Hakları İzleme Örgütü (2015). *Kayıp nesil olmalarını önlemek: Türkiye ’ geleceğimi hayal etmeye çalıştığım da hiçbir şey göremiyorum ’ Türkiye’deki Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitime Erişiminin Önündeki Engeller*. Amerika Birleşik Devletleri: Yazar.
- Kardeş, S. (2018). *Mülteci çocukların psikososyal gelişimine yönelik program uyarlanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Kartal, B. ve Başçı, E. (2014). Türkiye'ye yönelik sığınmacı ve mülteci hareketleri. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 275-299.
- Kılıçlar, A., Sarı, Y. ve Seçilmiş, C. (2012). Türk dünyasından gelen öğrencilerin yaşadıkları sorunların akademik başarılarına etkisi: turizm öğrencileri örneği. *Bilgi-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 61(5), 157-172.
- Köleoğlu, N. (2018). Uluslararası öğrencilerin sosyal uyum problemini belirlemede log lineer model kullanımı. *Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 18, Özel Sayı, 101-116.
- Kumcağız, H., Dadashzadeh, R. ve Alakuş, K. (2016). Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ndeki yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf düzeylerine göre yaşadıkları sorunlar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 37-50.
- Orhan, O. ve Gündoğar, S. S. (Eds.). (2015). *Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri*. Ankara: Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM).
- Öğretir, A. D., Şengün, G. ve Özçelik, S. (2017). Arap baharının savaş çocukları: Türkiye'deki Suriyeli çocukların sosyal uyumlarının incelenmesi. T. Sakman, A. Yıldız ve U. Çiçek (Ed.), *Yeni güvenlik ekosistemi ve çok taraflı bedeli - New security ecosystem and multilateral cost, İstanbul Güvenlik Konferansı* içinde (s. 49-75) İstanbul: Tasam Yayınları.
- Özçetin, S. (2013). *Yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özdemir, M. (2008). *Türkiye'de iç göç olgusu, nedenleri ve Çorlu örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Öztürk, K. (2017). *İstanbul'daki Suriyeli çocukların öfke ve sosyal uyum düzeyleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Öztürk, S. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli ergenlerin psikolojik uyum ve kültürleşme sürecinin değerlendirilmesi: Altındağ Örneği*, Ankara. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Saleh, A. M. M. (2020). *Türkiye'deki yabancı uyruklu yükseköğrenim öğrencilerinin yaşam memnuniyeti, sosyo-ekonomik ve mesleki problemleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Sezgin, A. A. ve Yolcu, T. (2016). Göç ile gelen uluslararası öğrencilerin sosyal uyum ve toplumsal kabul süreci. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 417-436.

- Sungur, M. A., Şahin, M., Can, G., Şahin, M. F., Duman, K., Pektaş, B., Doğan, S., Alkan, A. Ö. ve Onul, H. (2016). Düzce Üniversitesinde yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam doyumları ve sosyal uyumlarını etkileyen faktörler. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 101-109.
- Şeker, B. D., Sirkeci, I. ve Yücesahin, M. M. (Eds.). (2015). *Göç ve uyum*. London: Transnational Press.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İşleri Genel Müdürlüğü (t.y.) *Avrupa Birliğinde geçici koruma*. <https://www.goc.gov.tr/avrupa-birliginde-gecici-koruma>. Erişim tarihi: 01.11.2019
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- Türkiye İstatistik Kurumu (t.y.). *İllerin aldığı, verdiği göç, net göç ve net göç hızı, genel nüfus sayımları istatistikleri*. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>. Erişim tarihi: 19.01.2020.
- Türkiye Hukuk. (2018, Ocak 11). *Mülteci nedir?* <http://www.turkiyehukuk.org/multeci-nedir/> Erişim tarihi: 01.11.2019.
- Uluocak, G. P. (2009). İç göç yaşamış ve yaşamamış çocukların okulda uyumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 35-44.
- Uzunsakal, E. ve Yıldız, D. (2018). Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.
- Ünal, S. (2014). Türkiye'nin beklenmedik konukları: "Öteki" bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi. *Journal of World of Turks*, 6(3), 65-89.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013, Nisan 11). *Resmi Gazete* (Sayı: 28615). <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6458.html>. Erişim tarihi: 01.11.2019.
- Yıldız, M. S. (2012). *Isparta'ya gelen yabancı sığınmacıların sosyal çevre farklılıklarından kaynaklanan uyum sorunları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Electronic Turkish Studies*, 9(2). 1685-1704.
- Yiğit, R. (2012). Konya ilinde öğrenim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının bir kısım değişkenler bakımından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 317-326.

8. EKLER

8.1. Tez Etik Kurulu Onay Formu

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Durmuş Burak SAVRAN
ÖĞRENCİ NO	2017100161
TEL. NO.	
E-MAIL	
ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	PSİKOLOJİ
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	TEZ
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2019 / 2020- GÜZ / BAHAR DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Mülteci Çocukların Uyum Problemleri
TEZİN AMACI	Türkiye'deki mülteci çocukların uyum problemlerinin değerlendirilmesi.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	Gülay Kanatlı Ortaokulu, Namık Kemal Ortaokulu, Atatürk Ortaokulu, Mareşal Fevzi Çakmak İlkokulu, Porsuk İlkokulu
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Merkez
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	Eskişehir ilinin Tepebaşı ilçesinin Atatürk Ortaokulu, Namık Kemal Ortaokulu ve Odunpazarı ilçesinin Gülay Kanatlı Ortaokulu'nun 5.,6.,7. ve 8. sınıf mülteci öğrencilerine Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanması planlanmaktadır. Devamında 10 yaş grubu için Eskişehir ili Odunpazarı ilçesinin Mareşal Fevzi Çakmak İlkokulu ve Porsuk ilkokulu'nun 4. sınıf mülteci öğrencilerine Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanması planlanmaktadır.
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇELERİN UYGULANACAĞI	Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği, Kişisel Bilgi Formu

EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1)..... (1) SayfaYabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği. 2)(1) SayfaKişisel Bilgi Formu			
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Durmuş Burak SAVRAN				
ÖĞRENCİNİN İMZASI:Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır. TARİH: 10 / 01/ 2020				
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU				
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.				
2. Anılan konu psikoloji faaliyet alanı içerisine girmektedir.				
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)			
Adı - Soyadı: Bekir Aydın LEVENT	Adı - Soyadı: Gülhan TEMEL			
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Doç. Dr.			
İmzası :Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası :Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.			
... / ... / 20....	... / ... / 20....			
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI	A.B.D. BAŞKANININ ONAYI			
Adı - Soyadı: Murat KOÇ	Adı - Soyadı: Şükrü UĞUZ			
Unvanı: Doç. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.			
İmzası :Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası :Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.			
... / ... / 20....	... / ... / 20....			
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER				
Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz AYNUR GÜLER	Adı - Soyadı: Ali Engin OBA	Adı - Soyadı: Mustafa Tevfik ODMAN
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.
İmzası :Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası :Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası :Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası :	İmzası :
... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....	... / ... / 20....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE		☐		
OY ÇOKLUĞU İLE		☒		
Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, 10 / 01/ 2020 - 10 / 03 / 2020 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRÜNE ONAYLATILARAK ENSTİTÜ SEKRETERLİĞİNE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA YAZININ PUNTOSU İSE 12 (ON İKİ) PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILARAK ÇIKTI ALINACAKTIR.				

8.2. Bilgilendirilmiş Onam Formu ve Kişisel Bilgi Formu

Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bu ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’ ve ‘‘ Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği’’, yabancı uyruklu öğrencilerin uyum sorunlarını belirlemek ve kapsamlı şekilde değerlendirilmek amacıyla geliştirilmiştir. Sonuçları, benzer sıkıntıları olan öğrencilerin sorunlarının ele alınmasına katkı sağlayacaktır. Bu çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Elde edilen bilgiler tamamen bilimsel amaçla kullanılacaktır. Burada edinilen bilgiler bireysel olarak değerlendirilmeyecektir. Verilen cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır. Araştırmaya katkı vermek için lütfen yönergelere göre ölçeği doldurunuz.

Durmuş Burak SAVRAN

Çağ Üniversitesi

Psikoloji Bölümü

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kişisel Bilgi Formu

Yaşınız :	☐ 10	☐ 11	☐ 12	☐ 13	☐ 14
Cinsiyetiniz :	☐ Kadın	☐ Erkek			
Sınıfınız:	☐ 4. Sınıf	☐ 5.Sınıf	☐ 6. Sınıf	☐ 7. Sınıf	☐ 8. Sınıf
Hangi ülkeden Türkiye’ye geldiniz?	(Lütfen yazınız) :				
Kaç yıldır Türkiye’de yaşıyorsunuz?	(Lütfen yazınız) :				
Sizinle birlikte kaç kardeşsiniz?	(Lütfen yazınız) :				
Ailenize maddi destek sağlamak için herhangi bir işte çalışıyor musunuz? ☐ Evet, çalışıyorum ☐ Hayır, çalışmıyorum					
Anne- babanızın çalışma durumu? :	☐ Çalışıyor.		☐ Çalışmıyor.		

8.3. Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeği

Aşağıdaki yargılarla ilgili olarak sağdaki seçeneklerden size uygun olan <u>sadece bir cevabı</u> çarpı (X) koyarak işaretleyiniz, <u>lütfen boş bırakmayınız.</u>	Kesinlikle Katılmıyorum	4	3	Kararsızım	2	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
11.1. Vatan özlemi çekiyorum.							
11.2. İstedğim bölümde öğrenim görmüyorum.							
11.3. Türk eğitim sistemi ile geldiğim ülkedeki eğitim sistemi arasında farklılıklar var.							
11.4. Türkiye'deki eğitim beklentilerimi karşılamıyor.							
11.5. Derslere devam zorunluluğu uyum sürecimi kolaylaştırıyor.							
11.6. Not kaygısı çekiyorum (taşıyorum).							
11.7. Akademik danışmanım tarafından eğitim sistemi ile ilgili yeterince bilgilendirilmiyorum.							
11.8. Öğretmenlerin gösterdikleri kişisel destek yetersiz.							
11.9. Başka bir okulda okumak istiyorum.							
11.10. Yozlaşma (kendi kültürüne yabancılaşma) kaygısı taşıyorum.							
11.11. Geldiğim ülke ile ilgili ön yargılar var.							
11.12. Türkiye'de yabancılara karşı toplumsal hoşgörü eksikliği var.							
11.13. Genelde mal ve hizmet (yiyecek-içecek, giyecek, kalacak yer, ulaşım gibi) fiyatları yüksek.							
11.14. Masraflarımı karşılayacak yeterli para bulamıyorum.							
11.15. Giyim için para bulamıyorum.							
11.16. Sosyal etkinlikler için para ayıramıyorum.							
11.17. Bir anda ortaya çıkan parasal ihtiyaçlarımı karşılayamıyorum.							
11.18. Kaldığım yerin olanakları istediğim düzeyde değil.							
11.19. Kaldığım yer okuluma uzak.							
11.20. Türkçe okumam yetersiz.							
11.21. Türkçe yazmam yetersiz.							
11.22. Türkçe anlamam yetersiz.							
11.23. Türkçe konuşmam yetersiz.							
11.24. Türkçe kelime bilgim yetersiz.							
11.25. Dil pratiği yapacak arkadaş bulamıyorum.							
11.26. Türkiye hakkında yetersiz bilgiye sahibim.							
11.27. Türkiye'nin yemek kültürü ile ülkemizin yemek kültürü arasında farklılıklar var.							
11.28. Dinlenmeye vakit bulamıyorum.							
11.29. Part-time iş bulma sıkıntısı çekiyorum.							
11.30. Ücreti iyi olan bir iş bulamıyorum.							
11.31. Başkaları tarafından küçümseniyorum.							
11.32. Yalnızlık çekiyorum.							
11.33. Arkadaş edinmede güçlük çekiyorum.							
11.34. Halk arasında kendimi rahat hissetmiyorum.							
11.35. Türkiye'de erkek ve kadın arasındaki ilişkiler geldiğim ülkedekinden farklı.							
11.36. Türk öğrenciler yabancı öğrencilere karşı olumsuz tavır içindeler.							
11.37. Arkadaşlarım ile ilişkilerimde sorun yaşıyorum.							
11.38. Türkiye'de öğrenciler arasındaki ilişkiler geldiğim ülkedekinden farklı.							
11.39. Samimi bir Türk arkadaşım yok.							
11.40. Daha çok Türk insanı ile tanışmak uyum sürecimi kolaylaştırır.							
11.41. Okulum tarafından düzenlenen tanıtım toplantıları yetersiz.							
11.42. Okulumda uluslararası öğrenciler için düzenlenen etkinlikler yetersiz.							
11.43. Okulumda ders ve uygulamalar için kullanılan laboratuvarlar yetersiz.							
11.44. Türkiye'deki hava şartları ile geldiğim ülkenin hava şartları farklı.							
11.45. Yeterince ders çalışmıyorum.							

8.4. Veli Onam Formu

Sayın Veli,

Çağ Üniversitesi, Psikoloji Bölümü'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Bu mektubu size bu projeye çocuğunuzun katılımı için izin almak amacıyla gönderiyorum.

Yapılacak olan bu çalışmanın amacı Türkiye'de yaşayan mülteci çocukların uyum problemlerinin değerlendirilmesidir. Bu çalışmaya katılımı onayladığınız taktirde, zaman diliminde için çocuğunuz araştırmanın katılımcısı olacaktır ve çocuğunuz, öğretmeni tarafından size bilgisi iletilecek olan Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeğini cevaplayacaktır. Araştırmada yer alan bu uygulamalar çocuğunuza rahatsızlık verecek nitelikte değildir. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Ancak herhangi bir nedenden ötürü çocuğunuz ya da siz rahatsızlık hissederseniz, uygulamaları nedenini açıklamaksızın yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz.

Bu çalışma kapsamında elde edilecek olan bilimsel bilgiler, sadece araştırmacılar tarafından yapılan bilimsel yayınlarda, sunumlarda ve eğitim amaçlı paylaşılacaktır. Çalışma süresince sizin ve çocuklarınızın kimlik bilgisi araştırma ekibi dışındaki hiç kimseye izniniz dışında paylaşılmayacaktır. Süreç içerisinde çocuğunuzun paylaşımında bulunduğu bilgiler kesinlikle gizli tutulacak ve sadece proje araştırmacıları tarafından değerlendirilecektir. Toplanan veriler isimler silinerek, bilgisayarda şifreli bir dosyada tutulacaktır. Böyle bir durumda çocuğunuzun vermiş olduğu bilgilerin araştırmacı tarafından kullanılması ancak çocuğunuzun ve sizin onayınızla mümkün olacaktır. Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederim. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak ve yanıtlanmasını istediğiniz sorularınız için benimle (E-posta:*****@gmail.com telefon: ***** iletişim kurabilirsiniz.

Bu çalışmaya çocuğumun katılmasına izin veriyorum. Çocuğumun, istediği zaman bu çalışmadan ayrılabilceğini biliyorum. Bu araştırma kapsamında çocuğumun Yabancı Öğrenci Uyum Sorunları Ölçeğini cevaplayacağını biliyorum. Araştırma süresince elde edilen bilimsel bilgilerin bilimsel makaleler ve akademik sunumlar dışında kesinlikle kullanılmayacağını biliyorum.

Teşekkürler,

Durmuş Burak SAVRAN

Yukarıda açıklamasını okuduğum çalışmaya, velisi olduğum _____'nin katılımına izin veriyorum.

Velinin Adı, soyadı: _____ İmzası: _____ Tarih: _____

İmzalanan bu formu lütfen öğretmen aracılığı ulaştırın.

8.5. Çağ Üniversitesi Tez Anket İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
ÇAĞ UNIVERSITY

SAYI : 23867972/ **170-116**
KONU: Tez Anket İzni Hakkında

14.01.2020

ESKİŞEHİR VALİLİĞİNE
(Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü Dikkatine)

Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi olan (2017100161 numaralı) **Durmuş Burak SAVRAN**, “Mülteci Çocukların Uyum Problemleri” konulu tez çalışmasını Üniversitemiz öğretim elemanı Prof. Dr. Bekir Aydın LEVENT 1.Tez danışmanı olarak atanmış olup, Mersin Üniversitesi Öğretim elemanı Doç. Dr. Gülhan TEMEL 2.Tez Danışmanı olarak atanmış ve halen mevcut tez danışmanları ile tez yürütülmektedir. Adı geçen öğrencinin tez çalışması kapsamında **Eskişehir Gülay Kanatlı Ortaokulu, Namık Kemal Ortaokulu, Atatürk Ortaokulu Müdürlüğünde eğitim gören 5. 6. 7. ve 8. Sınıftaki öğrenciler ile Mareşal Fevzi Çakmak İlkokulu ve Porsuk İlkokulu Müdürlüğünde eğitim gören 4. Sınıftaki öğrencileri kapsamak üzere** kopyası Ek’lerde sunulan bir anket uygulaması yapmayı planlamaktadır. Tez çalışması kapsamında yukarıda belirtilen anketin uygulayabilmesi için gerekli iznin verilmesi hususunu bilgilerinize sunarım.

Enstitü müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.
Prof. Dr. Ünal AY
REKTÖR

EKLERİ: İki Sayfa tez anket formları ile İki sayfa tez etik kurul izin formunun fotokopileri.

DAĞITIM:

Gereği:

Gülay Kanatlı Ortaokulu Müdürlüğüne
Namık Kemal Ortaokulu Müdürlüğüne
Atatürk Ortaokulu Müdürlüğüne
Mareşal Fevzi Çakmak İlkokulu Müdürlüğüne
Porsuk İlkokulu Müdürlüğüne

Bilgi:

Eskişehir Valiliğine
(Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Dikkatine)

8.6. Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Araştırma Anket İzin Yazısı

	T.C. ESKİŞEHİR VALİLİĞİ İl Milli Eğitim Müdürlüğü			
Sayı : 88074293-605.01-E.2862218 Konu : Araştırma İzni	07/02/2020			
VALİLİK MAKAMINA				
İlgi: Çağ Üniversitesinin 14/01/2020 tarihli ve 23867972/170-116 sayılı yazısı. Çağ Üniversitesi Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Durmuş Burak SAVRAN' ın "Mülteci Çocukların Uyum Problemleri" başlıklı uygulama çalışması Müdürlüğümüz Araştırma ve Sosyal Etkinlik İzinleri İnceleme Komisyonu tarafından değerlendirilmiş ve uygulanmasında sakınca görülmediği bildirilmiştir. Müdürlüğümüzce de uygun görülmüş olan söz konusu araştırma çalışmasının, 2019-2020 eğitim öğretim yılı içerisinde ve eğitim öğretimi aksatmamak kaydıyla, ilimize bağlı okullarda uygulanmasını takdirlerinize arz ederim.				
Hakan CIRIT İl Millî Eğitim Müdürü				
O L U R/02/2020				
Akın AĞCA Vali a. Vali Yardımcısı				
<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;"> Büyükdere Mah.Atatürk Blv. No:247 ESKİŞEHİR Elektronik Ağ: www.eskisehir.meb.gov.tr e-posta: Strateji26@meb.gov.tr </td> <td style="width: 50%; text-align: right;"> Ayrıntılı bilgi için: L.TOKAT. Tel: (0 222) 280 27 08 Faks: (0 222) 280 27 28 </td> </tr> </table>			Büyükdere Mah.Atatürk Blv. No:247 ESKİŞEHİR Elektronik Ağ: www.eskisehir.meb.gov.tr e-posta: Strateji26@meb.gov.tr	Ayrıntılı bilgi için: L.TOKAT. Tel: (0 222) 280 27 08 Faks: (0 222) 280 27 28
Büyükdere Mah.Atatürk Blv. No:247 ESKİŞEHİR Elektronik Ağ: www.eskisehir.meb.gov.tr e-posta: Strateji26@meb.gov.tr	Ayrıntılı bilgi için: L.TOKAT. Tel: (0 222) 280 27 08 Faks: (0 222) 280 27 28			
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden f014-ea0b-388c-b92b-cdc3 kodu ile teyit edilebilir.				

ESKİŞEHİR
 İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN

Adı Soyadı	Durmuş Burak SAVRAN
Kurumu / Üniversitesi	Çağ Üniversitesi Rektörlüğü
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullar
Araştırmanın Konusu	Mülteci Çocukların Uyum Problemleri
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma / Proje / Ödev / Tez Önerisi	Tez
Veri Toplama Araçları	1. Bilgilendirilmiş Onam Formu 2. Kişisel Bilgi Formu 3. Anket (1 Sayfa – 45 Madde) 4. Veli Mektubu
Görüş İstenecek Birimler	

KOMİSYON GÖRÜŞÜ

İlgi: Millî Eğitim Bakanlığı'nın 21.01.2020 tarih ve 81576613 sayılı 2020/2 Nolu Genelge Kapsamında Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Genelgesi.
Genelgenin ilgili maddeleri gereğince yapılan incelemede 2019-2020 öğretim yılını aksatmayacak şekilde uygulanmasında sakınca yoktur.

Komisyon Kararı	KABUL (oybirliği ile)
(Varsa) Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı	Gerekçesi :

KOMİSYON

06/02/2020

Evrak aslı imzalıdır.

Okan ERER

Öğretmen

Evrak aslı imzalıdır.

Cemile KARALAR

Öğretmen

Evrak aslı imzalıdır.

Gülseren TOPUZ

Öğretmen

Evrak aslı imzalıdır.

Ayşe Aydın AKKURT

Öğretmen

Üyükdere Mah.Atatürk Blv. No:247 ESKİŞEHİR
Elektronik Ağ: www.eskisehir.meb.gov.tr
posta: strateji26@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: L. TOKAT
Tel : (0 222) 280 27 08
Faks: (0 222) 239 39 22

ANKET VE ARAŞTIRMA İZİN KOMİSYONU ARAŞTIRMA ÖN İNCELEME FORMU

Adı Soyadı : Durmuş Burak SAVRAN
Kurumu : Çağ Üniversitesi Rektörlüğü
Konu : Mülteci Çocukların Uyum Problemleri
Tarih : 06.02.2020

MEB 21.01.2020 tarih ve 81576613 sayılı 2020/2 Nolu Genelge

Kapsamında Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerinde Dikkat Edilecek Hususlar

	Uygun	Uygun Değil	Açıklama
Anayasa, Millî Eğitim Temel Kanunu ve Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarına uygunluğu,	X		
Millî ve manevî değerlere uygunluğu,	X		
Kişilik haklarına uygunluğu (kişisel bilgiler istenilmemeli, ad-soyad vb.),	X		
Cinsiyet, din, dil ve ırk gibi farklılıkları istismar etmeme durumu,	X		
İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si ve uluslararası bağlayıcılığı olan diğer belgelerce suç kabul edilen hususları içermemesi,	X		
Kişisel ve ailevi mahremiyetini ifşa eden sorular, ifadeler, resimler ve simgeler yer almaması,	X		
Veri toplama araçlarında kişi, kurum ve kuruluşlara yönelik reklâm veya tanıtım gibi ifade ve öğeler yer almaması,	X		
Araştırma önerisi ile veri toplama araçlarının tamamının idareye sunulması,	X		
Araştırma, veri toplama araçlarının okul ve kurumlarda uygulanması, eğitim-öğretim faaliyetini aksatmaması için ilk ve ikinci yarıyılın bitimine en az üç hafta kalıncaya kadar yapılması,	X		
Uygulamanın sadece Eskişehir ilinde yapılmasıdır.	X		

Komisyon Üyeleri

	Uygun	Uygun Değil	İmza
Okan ERER	X		Evrak aslı imzalıdır.
Gülseren TOPUZ	X		Evrak aslı imzalıdır.
Cemile KARALAR	X		Evrak aslı imzalıdır.
Ayşe AYDIN AKKURT	X		Evrak aslı imzalıdır.

Büyükdere Mah. Atatürk Blv. No:247 ESKİŞEHİR
Elektronik Ağ: www.eskisehir.meb.gov.tr
e-posta: strateji26@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: L. TOKAT
Tel : (0 222) 280 27 08
Faks: (0 222) 239 39 22